

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vammaispalvelujen palvelutuotteiden myöntämisen perusteet

Aluehallitus 27.5.2025

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Vanda och Kervo välfärdsområde

Sisällys

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vammaispalvelujen palvelutuotteiden myöntämisen perusteet	1
1. Johdanto.....	4
2. Palveluihin ohjautuminen	5
3. Palvelutuotekuvaukset ja palvelutuotteiden myöntämisen perusteet..	6
Henkilökohtainen apu	6
Avustaja kotiin	8
Hoitaja kotiin	9
Tuettu asuminen	10
Yhteisöllinen asuminen	12
Ympäri vuorokautinen palveluasuminen	13
Vaativa ympäri vuorokautinen palveluasuminen	14
Erittäin vaativa ympäri vuorokautinen palveluasuminen I	15
Erittäin vaativa ympäri vuorokautinen palveluasuminen II	17
Erittäin vaativa ympäri vuorokautinen palveluasuminen III	18
Vammaisten laitoshoido	20
Tilapäishoido	20
Osavuorokautinen perhehoito	22
Lyhytaikainen perhehoito.....	22
Pitkäaikainen perhehoito	23
Asumisen tuki kotiin I.....	24
Asumisen tuki kotiin II.....	24
Asumisen tuki kotiin III.....	25
Asumisen tuki kotiin IV ilman omaishoitajuutta	25
Päivätoiminta.....	26
Kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminta	27
Asumisvalmennus	28
Neuropsykiatrinen valmennus.....	30
Kommunikaatio-opetus Viittomakielen opetus tai puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiokeinojen käytön ohjaus	30
Liikkumistaidon ohjaus.....	31

Erityinen osallisuuden tuki.....	32
Tuettu päätöksenteko	33
Vaativa moniammatillinen tuki.....	34
Esteettömän asumisen tuki.....	35
Taloudellinen tuki, muut välineet, koneet ja laitteet	38
Menokaveritoiminta	39
Sosiaalihuoltolain mukainen liikkumisen tuki	40
Vammaispalvelulain mukainen liikkumisen tuki.....	41
Liikkumisvälineet	43
Muu taloudellinen tuki.....	44
Taloudellinen tuki hengityslaitteen varassa eläville henkilöille	44
Omaishoito	46

Julkaisija
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
5/2025
Aikuissosiaalityön ja vammaispalvelujen toimiala,
Vammaispalvelujen palvelualue

1. Johdanto

Tässä dokumentissa on koottuna yhteen hyvinvointialueen aluehallituksen 27.5.2025 hyväksymät Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vammaispalvelujen palvelutuotteiden kuvaukset ja palvelutuotteiden myöntämisen perusteet.

Palvelujen myöntämisen perusteissa määritellään, millä perusteella asukas on oikeutettu saamaan kyseessä olevaa palvelua, ja millä perusteella palvelu myönnetään. Yhtenäiset perusteet ohjaavat päätöksentekoa ja vahvistavat asukkaiden yhdenvertaisuutta palvelujen myöntämisessä. Palvelujen asiakasmaksut määräytyvät Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen asiakasmaksujen mukaisesti.

Dokumentin toisessa luvussa kuvataan palveluihin ohjautumisen periaatteita. Kolmas luku sisältää palvelutuotteiden kuvaukset ja palvelutuotekohtaiset myöntämisen perusteet.

Vammaispalveluissa palveluja myönnetään pääsääntöisesti sosiaalihoitolain ja vammaispalvelulain perusteella. Vammaispalvelulaki on toissijainen erityislaki, joka täydentää muita vammaisten asiakkaiden palveluja koskevia säädöksiä. Mikäli vammaisen asiakas ei saa yksilöllisen tarpeensa mukaisia riittäviä ja sopivia palveluita ensisijaisten lakien (sosiaalihoolto-, terveydenhoolto-, varhaiskasvatus- ja perusopetuslaki) perusteella hyvinvointialueen tarjoamista palveluista, voidaan vammaisen asiakkaan tavanomaisessa elämässä tarvitsemat erityispalvelut järjestää vammaispalvelulain perusteella. Palveluiden myöntämisessä noudatetaan normaaliuden periaatetta, tavanomaiset palvelut kuuluvat vammaisille asiakkaille ensisijaisesti.

2. Palveluihin ohjautuminen

Vammaisten palvelujen myöntämistä ohjaavat asukkaiden yhdenvertaisuus ja periaate, että asiakkaalle tarjotaan hänen palvelutarpeeseensa parhaiten sopiva ja tarkoituksenmukaisin palvelu. Palveluntarve arvioidaan säännöllisesti vähintään kolmen vuoden välein ja silloin, kun asiakkaan tilanteessa tapahtuu muutos. Myöntämisen perusteiden tulee täyttyä asiakkaan koko palvelun ajan.

Vammaispalveluiden myöntäminen perustuu aina asiakkaan yksilölliseen sosiaalialan ammattilaisen tekemään palvelutarpeen arviointiin. Arvioinnissa otetaan huomioon vammaisen asiakkaan kokonaistilanne ja selvitetään, onko asiakkaan vamman tai sairauden aiheuttama fyysinen, kognitiivinen, psyykkinen, sosiaalinen tai aisteihin liittyvä toimintarajoite pitkäaikainen tai pysyvä; estääkö vamma tai sairaus yhdessä yhteiskunnassa esiintyvien esteiden kanssa henkilön osallistumisen yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa; ja edellyttääkö henkilön itsenäisen elämän, osallisuuden tai yhdenvertaisuuden toteutuminen välttämättä tämän lain mukaisia palveluita. Arvioinnissa myös selvitetään, saako asiakas jo hakemaansa tukea osana ensisijaisten lakien perusteella myönnettäviä tai muita olemassa olevia palveluita. Asumisen palveluissa ja omaishoidontuen palvelutarpeen arvioinnissa käytetään tukena RAI-arviointia.

Myöntämisen perusteet ohjaavat päätöksentekoa ja varmistavat asiakkaiden yhdenmukaisen kohtelun. Joissakin tilanteissa asiakkaan yksilöllinen tilanne voi kuitenkin edellyttää perusteiden tulkintaa tai harkintaa. Jos palvelua myönnetään poikkeuksellisesti myöntämisperusteista poiketen, poikkeamisen syyt dokumentoidaan päätökseen. Tämä varmistaa läpinäkyvyyden ja perusteluiden selkeyden.

Mikäli perusteet vammaispalvelun asiakkuuteen eivät täyty, ohjataan asiakas muihin hänen tarvettaan vastaavien palvelujen piiriin, kuten aikuissosiaalityöhön, vanhusten palveluihin tai lasten, nuorten ja perheiden palveluihin tai muihin soveltuviin palveluihin.

Palveluja voi hakea asiakas itse tai yhdessä omaisen tai toisen henkilön kanssa. Palvelua haetaan joko puhelimitse tai hakemuksella. Hakemuksen voi jättää suullisesti vammaisneuvonnan puhelinpalveluun, kirjallisesti postitse, sähköpostilla tai Maisa-hakemuksena.

3. Palvelutuotekuvaukset ja palvelutuotteiden myöntämisen perusteet

Henkilökohtainen apu

Henkilökohtainen apu on palvelu, jolla tarkoitetaan toisen ihmisen antamaa välttämätöntä apua niissä tavanomaisen elämän asioissa, joita asiakas ei pysty kokonaan tai osittain itse vammaan tai sairauden vuoksi tekemään. Palvelulla pyritään edistämään vammaisen asiakkaan itsenäistä elämää, tasavertaista osallistumista yhteiskuntaan ja turvaamaan välttämättömät päivittäiset toimet. ~~Palvelu myönnetään toistaiseksi voimassa olevana tai määräajaksi, mikäli asiakkaan toimintakyvyn tai olosuhteiden voidaan odottaa muuttuvan lähivuosina.~~ Vammaispalvelut myönnetään lähtökohtaisesti toistaiseksi voimassa olevana, ellei henkilön oma etu, yksilöllinen tilanne tai palvelun luonne edellytä määräaikaista päätöstä.

~~Avustaminen ei tarkoita asiakkaan puolesta tekemistä, eikä sillä voi korvata normaaleja kodinhoidollisia palveluja. Avustettava on mukana tai osallistuu toimintaan ja henkilökohtainen avustaja toimii avustettavan ohjauksessa kodinhoidollisia töitä tehdessä.~~ Henkilökohtainen apu on tarkoitettu sellaisiin toimintoihin, joita vammaisen henkilö tekisi itse, jos vammaa tai sairautta ei olisi. Päivittäiset toimet ovat sellaisia asioita, jotka kuuluvat yleisesti elämässä tapahtuviin toimintoihin. Kodin ulkopuolisiin toimintoihin myönnettävä henkilökohtainen apu edellyttää, että vammaisen henkilö on itse mukana toiminnoissa, esimerkiksi kaupassa käynneillä. Henkilökohtaiseen apuun voi kuulua sellaisia avustajan toteuttamia itsehoitoa vastaavia toimenpiteitä, jotka liittyvät terveyden ylläpitoon sekä pitkäaikaisen sairauden ohjeiden mukaiseen hoitoon.

Omaishoitajan työssäkäynnin aikana henkilökohtaisella avulla voidaan tarvittaessa vastata asiakkaan päivittäisiin toimiin liittyvään avun tarpeeseen. Henkilökohtaista apua voidaan käyttää myös osana liikkumisen tukea.

Henkilökohtaisena avustajana voi erityisen harkinnan perusteella toimia asiakkaan perheenjäsen, jos se on vammaisen asiakkaan edun mukaista.

~~Henkilökohtaista apua myönnetään pääasiassa arkipäivisin klo 8–18 toteutettavalle palvelulle. Palvelua myönnetään ilta- ja viikonloppuajalle silloin, kun työn teettäminen asiakkaan avun tarpeen takia on välttämätöntä ja niistä tehdään erillinen päätös. Oikeus henkilökohtaisen avun yöllä toteutettaviin tunteihin (klo 23–06) on haettava erikseen ja se perustuu todennettuun palvelutarpeeseen. Yöllä toteutettavaa hoitoa myönnetään erityisen harkinnan perusteella ja tunneista tehdään erillinen päätös. Yöaikaiseen avuntarpeeseen järjestetään tarvittaessa tarkoituksen mukainen palvelu. Henkilökohtaista apua ei myönnetä ympärivuorokautiseen palvelutarpeeseen.~~

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada henkilökohtaista apua päivittäisissä toimissa, työssä ja opiskelussa sen verran kuin hän välttämättä tarvitsee. Välttämätöntä avun

tarvetta voi ilmetä arkipäivisin ja viikonloppuisin eri vuorokauden aikoina. Päätöksenteossa arvioidaan myös sitä, voidaanko avun tarpeesta huolehtia tarvittaessa joltain osin täydentävänä tai kokonaan muilla keinoin, esimerkiksi sosiaalihuoltolain mukaisilla palveluilla tai apuvälineillä. Yöllä esiintyvä välttämätön avun tarve arvioidaan yksilöllisesti. Jos kysymys on vammaisen henkilön turvallisuudesta huolehtimisesta, arvioidaan myös palvelua mahdollisesti täydentävät palvelumuodot, kuten turvapuhelimen tarve. Henkilökohtaisen avun ulkopuolelle rajautuvat sellaiset avun tarpeet, jotka edellyttävät pääosin hoivaa, huolenpitoa ja valvontaa.

Henkilökohtaista apua toteutetaan kolmella eri tavalla, joita ovat

- 1) palveluseteli
- 2) työnantajamalli
- 3) ostopalvelu, hyvinvointialueen oma toiminta tai yhteistoiminta toisen hyvinvointialueen kanssa

~~Henkilökohtaista apua myönnetään ensisijaisesti palvelusetelimallilla.~~ Henkilökohtaista apua järjestetään esimerkiksi palvelusetelimallilla tai työnantajamallilla, jos asiakas antaa siihen suostumuksensa.

Palvelu voidaan järjestää työnantajamallilla, mikäli asiakas

- kykenee vastaamaan työnantajan velvollisuuksista ja
- ~~• kykenee käyttämään Oima-järjestelmää~~
- suostuu työnantajana toimimiseen
- on oikeustoimikelpoinen

~~Lomamatkat toteutetaan aina työnantajamallilla.~~ Lomamatkat toteutetaan työnantajamallilla, jos vammaisen henkilö kykenee vastaamaan työnantajan velvollisuuksista ja asiakas antaa siihen suostumuksensa. ~~Henkilökohtainen apu järjestetään ostopalveluna, mikäli palvelusetelin tai työnantajamallin hyödyntäminen ei ole mahdollista.~~ Henkilökohtainen apu järjestetään ostopalveluna, mikäli palveluseteli tai työnantajamalli eivät ole toteuttamiskelpoisia ratkaisuja. Hyvinvointialue voi mahdollisuuksien mukaan/tarvittaessa avustaa vammaista henkilöä palkkahallintoon liittyvissä tehtävissä. Hyvinvointialueella on käytössä Oima-järjestelmä, jota tarjotaan lähtökohtaisesti vammaiselle henkilölle hänen toimiessaan työnantajana työnantajavelvoitteiden hoitamista varten.

Henkilökohtaisessa avussa on pääsääntöisesti käytössä yksi järjestämistapa kerrallaan. ~~Työnantajamallilla ei järjestetä palveluja alaikäiselle, lukuun ottamatta tilannetta, jossa vammaisen asiakkaan edunvalvoja toimii sijaistyönantajana.~~ Henkilökohtaista apua voidaan järjestää työnantajamallilla myös lapselle tilanteessa, jossa alaikäisen lapsen huoltaja tai vammaisen henkilön edunvalvoja toimii työnantajana vastaavin edellytyksin kuin vammaisen henkilö itse.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Henkilökohtainen apu	Henkilökohtainen apu on toissijainen palvelu ja se tulee kysymykseen vain, jos asiakas ei saa riittäviä palveluja muun lainsäädännön perusteella. Vammaisella henkilöllä on oikeus saada henkilökohtaista apua, jos hän tarvitsee toisen henkilön apua: 1) päivittäisissä toimissa; 2) työssä tai opiskelussa; tai 3) vuorovaikutuksessa, vapaa-ajan toiminnassa tai yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Palvelua myönnetään vain välttämättömään tarpeeseen ja sen myöntämisessä otetaan huomioon asiakkaan koko palvelukokonaisuus sekä muu elämäntilanne, kuten omaishoitajuus tai muu perhetilanne. Asiakkaan on ymmärrettävä tarvitsemansa avun sisältö ja toimittava niin kutsuttuna työnjohtajana henkilökohtaiselle avustajalle. Palvelun myöntämisen edellytyksenä on, että vammaisen asiakas kykenee itsenäisesti tai tuettuna muodostamaan ja ilmaisemaan tahtonsa avun sisällöstä. Asiakas voi tarvittaessa ilmaista tahtonsa itselleen soveltuvaa kommunikointikeinoa käyttäen. Palvelua ei voida myöntää, mikäli • tarve apuun voidaan turvata jollain muulla tavoin, kuten esimerkiksi apuvälineillä tai ensisijaisten lakien palveluilla. • avun tarve perustuu pääosin hoivaan, hoitoon, valvontaan ja kuntoutuksellisiin tarpeisiin. • henkilökohtaiseen apuun sisältyviä toimia sisältyy asiakkaan olemassa olevaan palveluun.

Avustaja kotiin

Avustaja kotiin -palvelu on kriisi- ja muihin lyhytkestoisii poikkeuksellisiin tilanteisiin tarkoitettu ei-sairaanhoidollinen palvelu, jota järjestetään perheille, joissa vammaisen hoito on erittäin vaativaa tai sitovaa, eikä tarpeeseen voida vastata sosiaalihoitolain mukaisella kotihoidon palvelulla, lapsiperheiden kotipalvelulla tai muilla peruspalveluilla. Poikkeuksellisesti ja erityisen harkinnan perusteella palvelua voidaan myöntää vanhempien työssäkäynnin mahdollistamiseksi.

Palvelu voi sisältää huolenpitoa, saattoapua, ohjausta, ulkoiluapua ja ruokailuista huolehtimista. Avustajan tuki kohdentuu vammaiseen asiakkaaseen. Avustaja kotiin palvelu ei korvaa kotihoitoa, lapsiperheiden kotipalvelua tai siivouspalvelua, jotka ovat ensisijaisia palveluita. Avustaja kotiin palvelu ei myöskään korvaa henkilökohtaista apua.

Palvelua voidaan toteuttaa poikkeustilanteissa myös pidemmissä jaksoissa, mutta siten että palvelun kesto on yhtäjaksoisesti alle kolme kuukautta. Palvelua voidaan järjestää ma-su klo 7–18.00 välisenä aikana. Palvelua ei toteuteta yöaikaan.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Avustaja kotiin	Palvelua myönnetään kriisitilanteissa kertaluontoisesti. Asiakkaan hoito on erittäin vaativaa ja sitovaa. Asiakkailla voi olla oman toiminnan ohjauksen vaikeuksia, vaikeuksia kommunikoinnissa sekä valvonnan ja/tai ohjauksen tarve. Palvelun myöntäminen perustuu yksilölliseen, erityiseen harkintaan. Palvelu voidaan poikkeustilanteessa myöntää myös pidempänä jaksena kriisitilanteen pitkittyessä, kuitenkin niin, että palvelun yhtäjaksoinen kesto on alle kolme kuukautta, jonka jälkeen palvelun tarve arvioidaan uudestaan. Palvelua myönnetään pääsääntöisesti arkipäivisin klo 7–18 väliselle ajalle. Lauantaitunnit myönnetään harkinnanvaraisesti klo 9–18 väliselle ajalle. Palvelua voidaan erityistilanteessa myöntää korvaamaan aamu- ja iltapäivähoitoa, kun on tarve mahdollistaa vanhemman työssäkäynti silloin kun asiakas ei vammastaan tai sairaudestaan johtuen kykene osallistumaan aamu- tai iltapäivätoiminnan ryhmätoimintaan.

Hoitaja kotiin

Hoitaja kotiin -palvelulla vastataan kriisi- ja lyhytkestoisiin tilanteisiin, silloin kun asiakas tarvitsee sairaanhoidollista apua ja tukea kotona asumisen tueksi. Palvelua myönnetään vammaisen asiakkaan tarpeisiin, mikäli niihin ei voida vastata sosiaalihoitolain mukaisilla kotihoidon käynneillä tai muilla peruspalveluilla. Palvelu voi olla osana lyhytaikaista huolenpitoa tai sitä voidaan käyttää esimerkiksi asumisen tukeen ja lapsen asumisen tukeen liitettävänä palveluna.

Hoitajan tuki kohdentuu asiakkaaseen. Palvelu toteutuu asiakkaan yksilöllisen palvelusuunnitelman mukaisesti ja se voi sisältää mm. lääkehoitoon, ravitsemukseen tai henkilökohtaiseen hygieniaan liittyviä tehtäviä sekä muissa päivittäistoiminnoissa avustamista. Palvelussa tulee toteutua asiakkaan, hänen omaistensa ja muun verkoston välinen yhteistyö, hyvä ammattitaito sekä hoidon jatkuvuus.

Palvelu ei korvaa kotihoidon, henkilökohtaisen avustajan palvelua, lapsiperheiden kotipalvelua tai siivouspalvelua. Palvelu on määräaikainen ja myönnetään maksimissaan 6 kk:n ajaksi, jonka jälkeen tuen tarve arvioidaan uudelleen. Palvelua toteutetaan pääsääntöisesti arkin ~~kl 8-18~~ ja harkinnanvaraisesti ilta- ja yöaikaan ja viikonloppuina.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Hoitaja kotiin	Hoitaja kotiin -palvelua voidaan myöntää vammaiselle asiakkaalle, jonka toimintakyky on alentunut esimerkiksi vammautumisesta tai etenevästä sairaudesta johtuen siten, että hän tarvitsee sairaanhoidollista hoitoa ja tukea kotona asumiseensa. Palvelua voidaan myöntää, mikäli hoidon tarpeeseen ei voida vastata sosiaalihuoltolain mukaisella kotihoidolla, lapsiperheiden kotipalvelulla tai muilla peruspalveluilla. Palvelua voidaan myöntää • kriisitilanteissa ja lyhytkestoisissa tilanteissa, joissa asiakas tarvitsee erityisesti terveydenhuollon tukea. Palvelua myönnetään 8–16 h/kk. Maksimiaika yöaikaiselle palvelulle on 9 h. • määräaikaisesti vanhemman työssäkäynnin tukemiseksi, jos asiakas tarvitsee sairaanhoidollista palvelua. Palvelu toteutetaan ma-pe. kl 7-18. • osana asumisen tuki kotiin III -tuotetta, jonka kuvaus löytyy myöntämisen perusteista sivulta 24. • erityisen harkinnan perusteella palvelua voi saada määräaikaisesti yöhoitona osana lapsen asumisen tukea. Palvelun myöntämiseksi vaaditaan terveydenhuollon ammattilaisen arvio tarpeesta ja kestosta.

Tuettu asuminen

Tuetulla asumisella tarkoitetaan itsenäistä asumista, jota tuetaan sosiaaliohjauksella. Tuettua asumista järjestetään vammaisille asiakkaille, jotka tarvitsevat tukea itsenäiseen asumiseen tai itsenäiseen asumiseen siirtymisessä.

Tuetun asumisen tavoitteena on ohjata ja vahvistaa asiakasta toimimaan mahdollisimman itsenäisesti, sekä opastaa asiakasta hyödyntämään tarvitsemiaan lähialueen palveluja. Tuettu asuminen ei tarkoita asioiden tekemistä asiakkaan puolesta.

Tuettu asuminen sisältää säännöllistä, asiakkaan toteuttamissuunnitelmaan perustuvaa ohjausta, jota voidaan antaa myös muualla kuin asiakkaan kodissa. Palveluun voi sisältyä myös ohjausta työelämään ja opintoihin liittyvissä asioissa.

Palvelu myönnetään toistaiseksi voimassa olevana, jos asiakkaan tilanteessa ei ole odotettavissa pitkäaikaisesti muutosta. Palvelu voidaan myös myöntää määräaikaisena, jolloin jakson pituus riippuu asiakkaan yksilöllisestä tilanteesta.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Tuettu asuminen	Tuettu asuminen on tarkoitettu vammaisille asiakkaille, jotka tarvitsevat tukea itsenäisessä asumisessa tai itsenäiseen asumiseen siirtymisessä. Tuettu asuminen on tavoitteellista toimintaa, ja tavoitteiden edistymistä arvioidaan säännöllisesti. Palvelua voidaan myöntää asiakkaalle, jolla on kyky selvitä arkielämän toimista pääasiallisesti itsenäisesti, mutta joka tarvitsee tukea säännöllisesti omasta hyvinvoinnista huolehtimisessa, terveydenhuollossa, kodinhoidollisissa tehtävissä, uusissa tilanteissa tai sosiaalisissa suhteissa. Palvelun myöntämisen tukena käytetään RAI-arviointia: ADL-H ≥ 1 ja IADLC / IHIER-C ≥ 1 tai CPS ≥ 1 tai ABS ≥ 3 ADL-H:n ja IADLC:n / IHIER-C:n täytyy molempien täytyä tai vaihtoehtoisesti CPS:n tai ABS:n tulee täytyä. Palvelua voi saada arkisin ja viikonloppuisin, mutta ei yöaikaan. Palvelua myönnetään enintään 3–4 päivänä viikossa, 1–2 tuntia kerrallaan. Palvelua ei voida myöntää, mikäli asiakas kykenee asumaan itsenäisesti kotonaan ilman tukea tai muiden kotiin vietävien ja kotona asumista tukevien palvelujen turvin.

Yhteisöllinen asuminen

Yhteisöllisellä asumisella tarkoitetaan hyvinvointialueen järjestämää asumista esteettömässä ja turvallisessa asumisyksikössä, jossa asiakkaan hallinnassa on hänen tarpeitaan vastaava asunto, ja jossa asukkaille on tarjolla sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa. Asiakkaan tuen tarve voi olla fyysisessä tai psyykkisessä toimintakyvyssä ja/tai sosiaalisissa tilanteissa.

Yhteisöllinen asuminen sisältää asumisen lisäksi tarpeeseen perustuvaa ohjausta ja tukea asumisyksikössä. Tukea annetaan arkisin sovittuna aikana sekä tarvittaessa hoito- / tukisuunnitelman mukaisesti päivittäin, myös viikonloppuisin.

Asiakkaat voivat olla päiväaikaan vammaispalvelujen toteuttamissuunnitelman mukaisesti koulussa, opiskelemassa tai työ- ja päivätoiminnassa, joiden kanssa tehtävän yhteistyön on oltava säännöllistä ja ajantasaista. Mikäli asiakas osallistuu työ- ja päivätoimintaan osapäiväisesti tai joinakin päivinä, tulee asiakkaalle tarpeen mukaan muina päivinä järjestää asumisyksikössä korvaavaa, aktiivista toimintaa.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Yhteisöllinen asuminen	Yhteisöllinen asuminen on tarkoitettu vammaisille asiakkaille, jotka tarvitsevat soveltuvan asunnon sekä ohjausta, tukea tai apua. Palvelua voidaan myöntää asiakkaalle, joka tarvitsee avustamista ja tukea useissa arkielämän toiminnoissa, mutta selviää osasta toiminnoista myös itsenäisesti (esim. ruokailu sekä lähteminen päivä- /työtoimintaan). Asiakas tarvitsee apua ja tukea esimerkiksi vaatteiden pesussa, henkilökohtaisen hygienian hoidossa ja liikkumisessa uusilla reiteillä yksikön ulkopuolella. Päivittäisissä toiminnoista suoriutumisen avuntarpeen tulee olla päivittäistä ja jatkuvaluonteisesta tai muutoin erityisen runsasta. Yöaikaan asiakkaalla voi olla käytössä turvapalvelut. Palvelun myöntämisen tukena käytetään RAI-arviointia: $ADL-H \geq 2$ ja $IADLC / IHIER-C \geq 3$ tai $CPS \geq 2$ tai $ABS \geq 3$ $ADL-H:n$ ja $IADLC:n / IHIER-C:n$ täytyy molempien täytyä tai vaihtoehtoisesti $CPS:n$ tai $ABS:n$ tulee täytyä. Asiakkaalla ei ole yöaikaista palvelun tarvetta tai hänellä on mahdollisuus saada yöaikainen palvelu esim. kotihoidon käyntinä tai teknistä apuvälinettä käyttäen.

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen

Ympäri vuorokautisella palveluasumisella tarkoitetaan asumista yhteisöllistä toimintaa tarjoavassa esteettömässä ja turvallisessa asumisyksikössä, jossa vammaisella asiakkaalla on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja jossa hän saa asumisyksikön henkilöstöltä viipymättä ja vuorokaudenajasta riippumatta hoitoa ja huolenpitoa myös äkilliseen tarpeeseensa.

Vammaisen asiakkaan tuen tarve vaihtelee yksilöllisen tarpeen mukaan ohjauksellisesta tuesta hoidolliseen apuun. Ympäri vuorokautista palveluasumista järjestetään asiakkaille, joilla hoidon ja huolenpidon tarve on ympäri vuorokautista. Ympäri vuorokautisen palveluasumisen tavoitteena on vammaisen asiakkaan toimintakyvyn edistäminen ja ylläpitäminen sekä mahdollisten sairauksien hyvä hallinta.

Ohjauksellisissa tai hoidollisissa tilanteissa saattaa olla tarve itsemääräämisoikeutta rajoittaviin toimenpiteisiin.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Ympäri vuorokautinen palveluasuminen	Ympäri vuorokautinen palveluasuminen on tarkoitettu vammaisille asiakkaille, jotka tarvitsevat ohjausta, tukea ja apua kaikissa tai lähes kaikissa päivittäisissä toiminnoissa, kuten vuorovaikutuksessa, toimintakyvyn ylläpidossa, päivittäisessä selviytymisessä ja asioinnissa kodin ulkopuolella. Asiakkaan hoidon ja huolenpidon tarve on ympäri vuorokautista. Vammaiselta asiakkaalta saattaa puuttua vaaran taju, sekä ajoittain saattaa ilmetä haastavaa käyttäytymistä. Hän voi tarvita apua ajankäytön hahmottamisessa, kommunikoinnissa ja sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa. Hän tarvitsee ohjausta ja/tai tukea liikkumiseen ja asiointiin. Vammaisella asiakkaalla saattaa olla käytössään apuvälineitä ja/tai hänellä voi olla liitännäissairauksia. Osana palvelun kokonaisarviointia myöntämisen tukena käytetään RAI-arviointia: ADL-H $\geq$ 2 ja IADLC / IHIER-C $\geq$ 4 tai CPS $\geq$ 3 tai ABS $\geq$ 4 ADL-H:n ja IADLC:n / IHIER-C:n täytyy molempien täyttyä tai vaihtoehtoisesti CPS:n tai ABS tulee täyttyä.

Vaativa ympärivuorokautinen palveluasuminen

Vaativaa ympärivuorokautista palveluasumista järjestetään vammaisille asiakkaille, joilla hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautista ja runsasta, ja joille ympärivuorokautisen asumisen tuki ei ole riittävä. Vammaisen asiakkaan lisätuen tarve voi liittyä esimerkiksi kahden hoitajan avuntarpeeseen siirtymätilanteissa.

Palvelun tavoitteena on vastata ympäri vuorokauden runsaasti hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevan asiakkaan tarpeisiin. Ohjaus, tuki ja hoito voivat liittyä esimerkiksi asiakkaan psyykkisen tasapainon ja stressitilan hallintaan tai fyysisen auttamiseen. Vammaiselle asiakkaalle voi syntyä ennalta arvaamattomia tilanteita, joihin hän tarvitsee akuutin ohjauksen, tuen, avun tai hoidon. Vammaisen asiakkaan päivittäinen ohjaus, tuki ja hoito sekä niihin liittyvät toiminnot voivat vaatia kaksi työntekijää asiakasturvallisuuden varmistamiseksi.

Vaativassa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa henkilöstöllä on osaamista erittäin runsasta hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevan vammaisen asiakkaan tarpeisiin vastaamisesta. Henkilöstöllä on valmius käyttää erilaisia lääkinnällisiä laitteita ja apuvälineitä sekä suoriutua hoitotoimenpiteistä (esim. katetrointi, PEG-ruokinta, stoomat, liman tyhjennys).

Ohjauksellisissa tai hoidollisissa tilanteissa voi olla tarve toimenpiteisiin, jotka rajoittavat asiakkaan itsemääräämisoikeutta.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Vaativa ympärivuorokautinen palveluasuminen	Vaativa ympärivuorokautinen palveluasuminen on tarkoitettu vammaisille asiakkaille, jotka tarvitsevat apua, tukea, ohjausta tai hoivaa kaikissa tai lähes kaikissa päivittäisissä toiminnoissa, kuten perustarpeista huolehtimisesta, vuorovaikutuksessa, toimintakyvyn ylläpidossa ja päivittäisessä selviytymisessä sekä asioinnissa kodin ulkopuolella. Vammaisen asiakkaan hoidon ja huolenpidon tarve on runsasta, ympärivuorokautista ja erittäin sitovaa. Hän tarvitsee ajoittain kahden hoitajan apua ja tukea. Hän pystyy olemaan lyhyitä aikoja itsenäisesti yhteisissä tiloissa ja omassa asunnossaan. Asiakas/ asiakkaan /asiakkaalta • keskittyminen on vaihtelevaa, asiakas hyötyy yksilöllisestä strukturoinnista ja tilanteiden ennakkoinnista. • saattaa puuttua vaaran tajua, voi olla lisävammoja ja -sairauksia, liikuntavammoja, haastavaa käyttäytymistä, psyykkisiä häiriöitä. • kommunikointitaidot ovat niukat. Asiakas käyttää jonkin verran puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja. Palvelun myöntämisen tukena käytetään RAI-arviointia: ADL-H ≥ 3 ja IADLC / IHIER-C ≥ 5 tai CPS ≥ 3 tai ABS ≥ 5 ADL-H:n ja IADLC:n / IHIER-C:n täytyy molempien täyttyä tai vaihtoehtoisesti CPS:n tai ABS:n tulee täyttyä.

Erittäin vaativa ympärivuorokautinen palveluasuminen I

Erittäin vaativaa ympärivuorokautista palveluasumista I, järjestetään vammaisille asiakkaille, jotka tarvitsevat erityisen runsaasti henkilökohtaista tukemista ja avustamista sekä hoivaa ja huolenpitoa kaikissa arkielämän toiminnoissa. Asiakkaan tuen tarve voi olla fyysisessä tai psyykkisessä toimintakyvyssä ja/tai sosiaalisissa tilanteissa ja se on luonteeltaan jatkuvaa. Asiakas tarvitsee apua ja tukea lähes koko valvellaoloajan ja ympäri vuorokauden.

Palvelun tavoitteena on vastata ympäri vuorokauden hoitoa, valvontaa ja arjen strukturointia tarvitsevan asiakkaan tarpeisiin. Ohjaus, tuki ja hoito voivat liittyä esimerkiksi asiakkaan psyykkisen tasapainon ja stressitilan hallintaan tai fyysisen auttamiseen. Asiakkaalle voi syntyä ennalta arvaamattomia tilanteita, joihin hän

tarvitsee akuutin ohjauksen, tuen, avun tai hoidon. Asiakkaan päivittäinen ohjaus, tuki ja hoito sekä niihin liittyvät toiminnot voivat vaatia kaksi työntekijää turvallisuuden varmistamiseksi.

Asiakkaiden arki edellyttää henkilökunnalta erityisosaamista liittyen autisminkirjoon, toiminnanohjaamiseen, mielenterveyden tukemiseen, kommunikaatioon ja fyysiseen avustamiseen. Yöaikaan saatavilla on yhden työntekijän tuki.

Asiakkaan hoitamisessa ja ohjaamisessa saattaa olla tarve itsemääräämisoikeutta rajoittaviin toimenpiteisiin.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Erittäin vaativa ympärivuorokautinen palveluasuminen I	Erittäin vaativa ympärivuorokautinen asumispalvelu I on tarkoitettu vammaisille asiakkaille, jotka tarvitsevat erityisen runsaasti henkilökohtaista tukemista ja avustamista sekä hoivaa ja henkilökohtaista huolenpitoa ympäri vuorokauden. Tuen tarve on jatkuvaluonteista. Asiakas ei itse kykene huolehtimaan hyvinvoinnistaan ja tarvitsee tukea, ohjausta ja apua koko valveillaolonsa ajan ja lisäksi säännöllisesti apua yöaikaan. Asiakkaalla voi olla vaikea-asteisia lisävammoja ja sairauksia, kuten sokeus tai kuurous, liikuntavamma, satunnaista haastavaa käyttäytymistä, psyykkisiä häiriöitä, kommunikoinnin vaikeuksia ja /tai autistisia piirteitä, jotka vaativat lähes jatkuvaa henkilökunnan valvontaa tai hoidollisia / sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Asiakas /Asiakkaalla /Asiakkaan • tarvitsee ajoittain apua liikkumiseen sisätiloissa sekä tukea, apua ja valvontaa liikkeessaan kodin ulkopuolella. • voi uusissa ja äkkinäisissä tilanteissa käyttäytyä hämmentävästi ja uhata itsensä ja/tai muiden terveyttä, turvallisuutta tai asuinympäristön omaisuutta. • voi kommunikoida puhetta tukevilla tai korvaavilla kommunikointivälineillä. Asiakkaan sanallinen ilmaisu voi olla erittäin niukkaa. • psyykinen tila saattaa olla ajoittain hyvin levoton, jolloin hän voi tarvita kahden henkilön tukea. • tarvitsee säännöllisesti apua yöaikaan ja selviytyy öisin yhden henkilön tuella. Palvelun myöntämisen tukena käytetään RAI-arviointia: ADL-H $\geq$ 4 ja IADLC / IHIER-C $\geq$ 5 tai CPS $\geq$ 4 tai ABS $\geq$ 5

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
	ADL-H:n ja IADLC:n / IHIER-C:n täytyy molempien täyttyä tai vaihtoehtoisesti CPS:n tai ABS:n tulee täyttyä.

Erittäin vaativa ympärivuorokautinen palveluasuminen II

Erittäin vaativaa ympärivuorokautista palveluasumista II, järjestetään vammaisille asiakkaille, jotka tarvitsevat erityisen runsaasti henkilökohtaista tukemista ja avustamista sekä hoivaa ja huolenpitoa kaikissa arkielämän toiminnoissa jatkuvaluonteisesti ja ympäri vuorokauden, ja joille erittäin vaativa ympärivuorokautinen asumispalvelu I ei ole riittävä tuki.

Luokan II erittäin vaativa ympärivuorokautinen palveluasuminen eroaa luokan I erityisen vaativasta ympärivuorokautisesta asumisesta seuraavasti:

- Yöaikaan on mahdollisuus kahden työntekijän apuun.
- Ohjaus- ja hoitotilanteissa vaaditaan jatkuvaa tilanteen ja toimintamallien arviointia itsemääräämisoikeuden näkökulmasta.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Erittäin vaativa ympärivuorokautinen palveluasuminen II	Erittäin vaativa ympärivuorokautinen palveluasuminen II on tarkoitettu vammaisille asiakkaille, jotka tarvitsevat erityisen runsaasti henkilökohtaista tukemista ja avustamista sekä hoivaa ja huolenpitoa kaikissa arkielämän toiminnoissa lähes koko valvellaoloajan ja ympäri vuorokauden, ja joille erittäin vaativa ympärivuorokautinen asumispalvelu I ei ole riittävä tuki. Asiakkaalla voi olla vaikea-asteisia lisävammoja ja sairauksia, kuten sokeus tai kuurous, liikuntavamma, satunnaista haastavaa käyttäytymistä, psyykkisiä häiriöitä, kommunikoinnin vaikeuksia ja /tai autistisia piirteitä, jotka vaativat lähes jatkuvaa henkilökunnan valvontaa tai hoidollisia / sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Asiakas / Asiakkaan / Asiakkaalla • tarvitsee lähes jatkuvaa apua ja tukea kyetäkseen toimimaan tilanteen ja tarkoituksen mukaisesti ja/tai vahvaa aktiivista tukea itsesäätelyssä. • tarvitsee päivittäiseen arkielämään jatkuvaa kokonaisvaltaista apua ja tukea, vahvan struktuurin ja/tai yksilöllisiä tilaratkaisuja.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
	• saattaa esiintyä toistuvaa, ulkoisista tekijöistä tai psyykkisestä voinnista johtuvaa ennakoimatonta itseensä, muihin ja/tai ympäristöön kohdistuvaa haastavaa ja väkivaltaista käyttäytymistä, joka edellyttää jatkuvaa tukea ja ohjausta. • kommunikointitapahtumat voivat vaatia aikaa ja erityisosaamista. • tarvitsee jatkuvan valvonnan ja kahden työntekijän apua useasti päivän ja mahdollisesti yön aikana. Palvelun myöntämisen tukena käytetään RAI-arviointia: ADL-H $\geq$ 4 ja IADLC / IHIER-C $\geq$ 5 tai CPS $\geq$ 4 tai ABS $\geq$ 5 ADL-H:n ja IADLC:n / IHIER-C:n täytyy molempien täyttyä tai vaihtoehtoisesti CPS:n tai ABS:n tulee täyttyä.

Erittäin vaativa ympärivuorokautinen palveluasuminen III

Erittäin vaativaa ympärivuorokautista palveluasumista III järjestetään vammaisille asiakkaille, jotka tarvitsevat erityisen runsaasti henkilökohtaista tukemista ja avustamista sekä hoivaa ja huolenpitoa kaikissa arkielämän toiminnoissa jatkuvaluonteisesti ja ympäri vuorokauden, ja joille erittäin vaativa ympärivuorokautinen asuminen II ei ole riittävä tuki.

Palvelun tavoitteena on vastata kokonaisaisvaltaista, tavoitteellista, suunnitelmallista ja pysyvää palvelua tarvitsevan asiakkaan tarpeisiin. Vakava haastava käyttäytyminen edellyttää ratkaisuja asiakkaan arkeen, joita haetaan moniammatillisen asiantuntemuksen ja osaamisen avulla. Henkilöstöltä edellytetään erityisosaamista vastata asiakkaan tarpeisiin. Yöaikaan on mahdollisuus kahden työntekijän apuun.

Luokan III erittäin vaativa ympärivuorokautinen palveluasuminen eroaa luokan II erityisen vaativasta ympärivuorokautisesta palveluasumisesta seuraavasti:

- Palvelu saattaa edellyttää yksilöllisiä ja erityisiä tilaratkaisuja
- Palvelu saattaa sisältää päiväaikaisen toiminnan toteuttamisen asumisyksikössä.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Erittäin vaativa ympärivuorokautinen palveluasuminen III	Erittäin vaativa ympärivuorokautinen palveluasuminen III on tarkoitettu vammaisille asiakkaille, jotka tarvitsevat erityisen runsaasti henkilökohtaista tukemista ja avustamista sekä hoivaa ja huolenpitoa kaikissa arkielämän toiminnoissa jatkuvaluonteisesti ja ympäri vuorokauden, ja joille erittäin vaativa ympärivuorokautinen palveluasuminen II ei ole riittävä tuki. Asiakas ei välttämättä voi osallistua ryhmämuotoiseen päivätoimintaan, jolloin se järjestetään yksikössä. Asiakkaalla voi olla vaikea-asteisia lisävammoja ja sairauksia, kuten sokeus tai kuurous, liikuntavamma, satunnaista haastavaa käyttäytymistä, psyykkisiä häiriöitä, kommunikoinnin vaikeuksia ja /tai autistisia piirteitä, jotka vaativat lähes jatkuvaa henkilökunnan valvontaa tai hoidollisia / sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Asiakas / Asiakkaan / Asiakkaalla • tarvitsee lähes jatkuvaa apua ja tukea kyetäkseen toimimaan tilanteen ja tarkoituksen mukaisesti ja/tai vahvaa aktiivista tukea itsesäätelyssä. • tarvitsee päivittäiseen arkielämään jatkuvaa kokonaisvaltaista apua ja tukea, vahvan struktuurin ja/tai yksilöllisiä tilaratkaisuja. • on vaativia erityistarpeita liittyen autismin kirjon häiriöihin tai eri syistä johtuvaan vakavaan haastavaan käyttäytymiseen ja väkivaltaisuuteen. • kommunikointitapahtumat voivat vaatia aikaa ja erityisosaamista. • tarvitsee kahden tai ajoittain useamman ohjaajan apua useasti vuorokaudessa. Palvelun myöntämisen tukena käytetään RAI-arviointia: ADL-H $\geq$ 4 ja IADLC / IHIER-C $\geq$ 5 tai CPS $\geq$ 4 tai ABS $\geq$ 5 ADL-H:n ja IADLC:n / IHIER-C:n täytyy molempien täyttyä tai vaihtoehtoisesti CPS:n tai ABS:n tulee täyttyä.

Vammaisten laitoshoido

Vammaisten laitoshoido on tarkoitettu kehitysvammaiselle asiakkaalle, joka tarvitsee kokonaisvaltaista hoivaa ja tukea ympärivuorokautisesti eivätkä muut palvelut ole asiakkaan tilanteessa riittäviä. Laitoshoido hoivakodissa tai muussa sosiaalihuollon yksikössä voi olla lyhytaikaista tai määräaikaista. Sitä voidaan antaa osa-aikaisesti tai ympärivuorokautisesti.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Vammaisten laitoshoido	Palvelua voidaan myöntää kehitysvammaiselle asiakkaalle, joka tarvitsee erityisen runsaasti henkilökohtaista tukemista ja avustamista sekä hoivaa ja huolenpitoa kaikissa arkielämän toiminnoissa jatkuvaluonteisesti ja ympäri vuorokauden, ja jolle erittäin vaativa ympärivuorokautinen asuminen III ei ole riittävä tuki. Asiakkaalla saattaa olla paljon rajoitustoimenpiteitä ja hän voi olla vaaraksi itselleen ja/tai ympäristölle. Asiakkaalla saattaa olla tahdosta riippumattoman hoidon päätös. Vammaisen asiakkaan laitoshoidon on perustuttava lääketieteellisiin ja sosiaalisiin syihin, ei esimerkiksi hänen tarvitsemiensa palvelujen runsauteen.

Tilapäishoido

Tilapäishoidon tavoitteena on suunnitelmallisesti tukea asiakkaan läheisten hoitovastuun helpottamista, jaksamista ja mahdollistaa esimerkiksi omaishoidon vapaiden pitäminen.

Palvelu turvaa vammaisen asiakkaan huolenpidon tilanteissa, joissa hänestä yleensä huolenpitovastuussa olevat läheiset eivät voi hänestä huolehtia. Lisäksi se mahdollistaa asiakkaalle itsenäisyyden kokemusta ja haluamiansa asioiden toteuttamista.

Lyhytaikainen palveluasuminen ja hoito sisältävät yksilöllisen tarpeen mukaiset palvelut palveluasumisen tai tehostetun palveluasumisen yksikössä.

Palvelun kesto voi olla yhdestä vuorokaudesta kolmeen kuukauteen ja palvelua voidaan tuottaa myös osavuorokautisesti.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Tilapäishoito	Tilapäishoitoa voidaan myöntää • omaishoitajan vapaiden aikana • harkinnanvaraisesti tilanteessa, jossa hoitoa tarvitaan perheen jaksamisen tukemiseksi tai • erilaisissa lyhytaikaista asumista ja hoitoa vaativissa elämäntilanteissa, kuten kriisiasuminen esimerkiksi vesivahingon takia tai tutkimus- ja kuntoutusjakson vuoksi • itsenäistymisen tukemisessa harkittaessa asumisvalmennusjaksoa Palvelua voivat saada kaikenikäiset vammaiset asiakkaat. Tarve on luonteeltaan väliaikaista. Tilapäishoidon kesto arvioidaan asiakas- ja tilannekohtaisesti.

Perhehoito

Perhehoidon tarkoituksena on tuottaa hoidettavalle perheenomainen ja hoidettavan tarpeiden mukainen hoito. Perhehoito tarjoaa asiakkaalle mahdollisuuden kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan.

Perhehoidolla tarkoitetaan asiakkaan hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Hoidettavan kotona toteutettava perhehoito voi tulla kyseeseen esimerkiksi tilanteessa, jossa hoidettava on autistinen tai kehitysvammainen lapsi, jolle kaikki olosuhteissa tapahtuvat muutokset ovat hankalia. Perhehoito hoidettavan kotona voi tulla kyseeseen myös tilanteessa, jossa hoidettavalla on runsaasti apuvälineitä, jotka eivät mahdu perhehoitajan omaan kotiin tai eivät ole helposti siirrettävissä.

Perhehoito voi toimia järjestämistapana useissa palveluissa.

Perhehoito voi olla pitkäaikaista tai lyhytaikaista (määräaikaista, osapäiväinen- tai ympärivuorokautinen).

Osavuorokautinen perhehoito

Osavuorokautinen perhehoito tarkoittaa palvelua, jota järjestetään vammaisen asiakkaan läheisten hoitovastuun helpottamiseksi ja jaksamisen tukemiseksi. Palvelua voidaan myöntää asiakkaan tarpeen mukaisesti alle 12 tuntia vuorokaudessa. Osavuorokautista perhehoitoa voidaan toteuttaa joko päivä- tai yöaikaisena hoitona. Osavuorokautinen hoito voi tapahtua joko hoidettavan tai hoitajan kodissa.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Osavuorokautinen perhehoito	Voidaan myöntää omaishoidon vapaapäivien toteuttamismuotona tai esimerkiksi silloin, kun asiakkaan palvelutarpeessa ilmenee tarve lyhytaikaiselle kotona asumisen tuelle.

Lyhytaikainen perhehoito

Lyhytaikainen perhehoito tarkoittaa palvelua, jota järjestetään vammaisen asiakkaan läheisten hoitovastuun helpottamiseksi ja jaksamisen tukemiseksi. Palvelu voi olla joko säännönmukaisia hoitajaksoja tai yksittäistä, määräaikaista hoitajaksoa esim. toipilasaikana sairaalahoidon jälkeen ennen kotiutumista omaan kotiin. Lyhytaikainen perhehoito voi tapahtua joko hoidettavan tai hoitajan kodissa.

Palvelun yhtenä tarkoituksena voi olla vammaisen asiakkaan huolenpidon turvaaminen silloin, kun hänestä yleensä huolenpitovastuussa olevat läheiset eivät voi hänestä huolehtia. Lyhytaikaista huolenpitoa voivat saada sekä lapset että aikuiset.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Lyhytaikainen perhehoito	Voidaan myöntää omaishoidon vapaapäivien toteuttamismuotona tai yhteisöllisen asumisen / ympärivuorokautisen asumisen vaihtoehtona silloin, kun asiakkaalle suunnitellaan lyhytaikaista asumista.

Pitkäaikainen perhehoito

Pitkäaikaisena perhehoitona voidaan järjestää vammaisen asiakkaan asumisen palvelut. Pitkäaikaista vammaisen lapsen perhehoitoa voidaan järjestää esimerkiksi tilanteissa, joissa lapsi tarvitsee hoitoa ja huolenpitoa, johon vanhempien elämäntilanne ja voimavarat eivät anna mahdollisuutta. Tarvittaessa on tehtävä yhteistyötä lastensuojelun kanssa. Pitkäaikainen perhehoito voi olla jatkuvaa tai määräajan kestävää perhehoitoa.

Ikääntyneille vammaisille asiakkaille perhehoito voi olla ratkaisu pitkäaikaisen asumisen ja tarvittavan hoidon ja huolenpidon järjestämiseen esimerkiksi tilanteissa, joissa vammaisen asiakas on asunut pitkään lapsuudenkodissaan ja hän tarvitsee perhetilanteen muuttuessa uuden kodin.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Pitkäaikainen perhehoito	Voidaan myöntää yhteisöllisen asumisen tai ympärivuorokautisen asumisen vaihtoehtona silloin, kun asiakkaalle suunnitellaan pitkäaikaista asumista.

Asumisen tuki kotiin tuotettuna

Vammaispalvelulain edellytysten täytyessä vammaisella asiakkaalla on subjektiivinen oikeus asumisen tukeen liittyviin palveluihin. Palvelun suunnittelussa huomioidaan vammaisen asiakkaan näkemykset sekä hänen yksilöllinen tilanteensa.

Vammaisen asiakkaan elämäntilanteella, esimerkiksi perhesuhteilla, on myös merkitystä päätettäessä palveluasumisen järjestämistavasta. Järjestämistapaa valittaessa kiinnitetään huomiota palvelusuunnitelmassa kuvattuun palvelutarpeeseen.

Palvelu järjestetään asuntoon, jossa vammaisen asiakas asuu. Palveluun kuuluvat asumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat välttämättömiä asukkaalle jokapäiväiselle suoriutumiselle. Tällaisia palveluja voivat olla esimerkiksi avustaminen liikkumisessa, pukeutumisessa ja henkilökohtaisessa hygieniassa. Näitä palveluja toteuttavat asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti kotihoito, henkilökohtainen apu tai erityinen osallisuuden tuki. Asuntoon voi olla tarve tehdä asunnonmuutostöitä.

Palvelua ei myönnetä, mikäli asiakkaan terveys, turvallisuus ja henki ovat välittömästi vaarassa, mikäli apua ei ole heti saatavilla.

Asumisen tuki kotiin I

~~Asumisen tuki kotiin I palvelua järjestetään silloin, kun asiakkaalla on omaishoidon ryhmä 1 päätös.~~ Asumisen tuki kotiin I palveluun voi kuulua omaishoidon tuki. Tällöin omaishoitajalla on kaksi vapaata vuorokautta kuukaudessa.

Lisäksi yksilöllisen tarpeen mukaan voidaan myöntää palvelua omaishoitajan työssäkäynnin mahdollistamiseksi.

Lapsiasiakkaille:

- koululaisille ja jatko-opiskelijoille myönnetään aamu- ja iltapäivätoimintaa ensisijaisesti oppilaitosten toteuttamana ja toissijaisti erityisen harkinnan perusteella lapsen asumisen tukea kotiin
- osana palvelua voidaan myöntää erityisen osallisuuden tukea

Aikuisasiakkaalle:

- päivätoimintaa vammaiselle henkilölle
- TAI henkilökohtaista apua toteutettuna esimerkiksi ensisijaisesti palvelusetelimallilla enintään 160 h/kk omaishoitajan työssäkäynnin mahdollistamiseksi

Tarvittaessa asiakkaalle voidaan tehdä lisäksi erilliset päätökset turvapalveluista ja kotihoitoon palvelusta.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Asumisen tuki kotiin I	Asiakas täyttää yhteisöllisen asumisen myöntämisen perusteet, jonka kuvaus löytyy myöntämisen perusteista sivulta 11. Asiakkaan omaisella on oltava omaishoidon päätös.

Asumisen tuki kotiin II

~~Asumisen tuki kotiin II palvelua järjestetään silloin, kun asiakkaalla on omaishoitaja hoitoryhmän 2 päätös.~~ Asumisen tuki kotiin II palveluun voi kuulua omaishoidon tuki. Omaishoitaja ei voi pääsääntöisesti olla säännöllisesti työssä. Palvelu sisältää omaishoitajalle 3 lakisääteistä vapaavuorokautta kuukaudessa.

Sen lisäksi yksilöllisen tarpeen mukaan voidaan myöntää:

- päivätoiminta 2–3 päivänä viikossa
- tai erityisen osallisuuden tukea

Tarvittaessa asiakkaalle voidaan tehdä lisäksi erilliset päätökset turvapalveluista ja kotihoidon palvelusta.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Asumisen tuki kotiin II	Asiakas täyttää yhteisöllisen asumisen myöntämisen perusteet, jonka kuvaus löytyy myöntämisen perusteista sivulta 11. Asiakkaalla on oltava omaishoidon 2-päätös.

Asumisen tuki kotiin III

~~Asumisen tuki kotiin III palvelua järjestetään silloin, kun asiakkaan omaisella on omaishoitaja hoitoryhmä 3-päätös.~~ Asumisen tuki kotiin III palveluun voi kuulua omaishoidon tuki. Tällöin omaishoitajalla on 3 lakisääteistä vapaavuorokautta kuukaudessa. Omaishoitajan työssäkäynti ei ole mahdollista hoidon sitovuuden vuoksi.

Yksilöllisen tarpeen mukaan voidaan myöntää määräaikaaisesti (max 3 kk) silloin, kun asiakkaan palvelutarve kasvaa tilapäisesti:

- ~~8-16 h/kk~~ tilapäisesti hoitaja kotiin palvelu TAI
- tilapäishoitoa arkena yksilöllisen tarpeen mukaan. ~~4-6 pv/kk~~

Tarvittaessa asiakkaalle voidaan tehdä lisäksi erilliset päätökset turvapalveluista ja kotihoidon palveluista.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Asumisen tuki kotiin III	Asiakas täyttää yhteisöllisen asumisen myöntämisen perusteet, jonka kuvaus löytyy myöntämisen perusteista sivulta 11. Asiakkaalla on oltava omaishoidon 3-päätös.

Asumisen tuki kotiin IV ilman omaishoitajuutta

Asumisen tuki kotiin IV palvelua järjestetään silloin, kun asiakkaalla ei ole omaishoitajaa ja palveluntarve ei ole ympärivuorokautista. Mikäli asiakkaalla on ympärivuorokautisen palvelun tarve, siihen vastataan asumispalveluilla.

Yksilöllisen tarpeen mukaan voidaan myöntää:

- Henkilökohtainen apu päiväaikaan ma-su enintään 303 h/kk

Tarvittaessa asiakkaalle voidaan tehdä lisäksi erilliset päätökset turvapalveluista ja kotihoidon palveluista.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Asumisen tuki kotiin IV	Asiakas täyttää yhteisöllisen asumisen myöntämisen perusteet, jonka kuvaus löytyy myöntämisen perusteista sivulta 11.

Päivätoiminta

Päivätoiminta on lähtökohtaisesti kodin ulkopuolella järjestettyä tavoitteellista ja yleensä ryhmämuotoista työtoimintaan rinnastuvaa toimintaa, joka tukee asiakasta itsenäisessä elämässä. Päivätoimintaa järjestetään vammaiselle asiakkaalle, mikäli palvelu on vammaisen henkilön itsenäisen elämän, osallisuuden tai yhdenvertaisuuden osalta välttämätöntä. Päivätoimintaa voidaan järjestää myös osana sosiaalista kuntoutusta.

Päivätoiminnan tarkoituksena on tukea vammaisen asiakkaan sosiaalista vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä toimintakykyä ja vahvuuksia. Vammaisten päivätoimintaa järjestetään omana toimintana sekä ostopalveluna.

Vammaisella asiakkaalla on oikeus saada maksuttomat matkat päivätoimintaan, jos hänellä on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa eikä hän pysty itsenäisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Päivätoiminta	Päivätoimintaa myönnetään vammaiselle asiakkaalle, kun hän • tarvitsee päivittäistä osallisuuden tukea, • on kansaneläkelain mukaista vanhusseläkeikää nuorempi,

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
	• ei pysty osallistumaan sosiaalihoitolain mukaiseen työtoimintaan tai työllistymistä tukevaan toimintaan tai toiminta ei vastaa asiakkaan yksilöllisiin tarpeisiin. Vammainen asiakas, joka tekee ansiotyötä tai osallistuu työtoimintaan tai työllistymistä tukevaan toimintaan, voi osallistua osittain myös päivätoimintaan, jos se edistää hänen osallisuuttaan tai työllistymisen mahdollisuuksiaan. Toimintaa voidaan myöntää 1–5 päivää viikossa osa- tai kokopäivätoimintana. Päivätoimintaa voidaan myöntää viisi päivää viikossa kokopäivätoimintana esimerkiksi silloin, kun • asiakas ei voi olla lainkaan yksin kotona esim. vanhempien/hoitajien ollessa työssä • asiakkaan hoito ja valvonta kuormittaa perhettä kohtuuttomasti. Voidaan myöntää perheen jaksamisen tukemiseksi. Käyntimääriä ja toteutustapaa tulee arvioida asiakkaan toimintakyvyn ja elämäntilanteen muuttuessa niin, että toiminta vastaa parhaalla mahdollisella tavalla yksilöllistä tarvetta ja tavoitteita.

Kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminta

Työtoiminnan tarkoituksena on tukea kehitysvammaisen henkilön toiminta- ja työkykyä sekä edistää hänen pääsyään työelämään. Työtoiminnalla tuetaan kehitysvammaisen asiakkaan omia vahvuuksia työelämään osallistumisessa. Tavoitteena voi olla esimerkiksi tulevaisuudessa tuettuun työtoimintaan osallistuminen tai työllistyminen avoimille työmarkkinoille.

Toimintaa voidaan myöntää 1–5 päivää viikossa osa- tai kokopäivätoimintana.

Työtoimintaan osallistuvalla kehitysvammaisella asiakkaalla on oikeus saada maksuttomat matkat työtoimintaan, jos hänellä on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa eikä hän pysty itsenäisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminta	Kehitysvammaiselle asiakkaalle voidaan myöntää työtoimintaa, jos sosiaalihuoltolain perusteella järjestetty työtoiminta tai työllistymistä tukeva toiminta ei vastaa hänen yksilöllisiin tarpeisiinsa. Asiakkaalla on • tavoitteena kehittyä työelämätaidoissa • edellytyksiä osallistua työnomaiseen toimintaan • riittävät valmiudet ryhmässä oloon • motivaatio osallistua työtoimintaan sekä halu tehdä työtoiminnan työtehtäviä, kuten erilaisia alihankinnan, kädentaitotöiden, vaatehuollon tai laitoshuollon tehtäviä Työtoimintapäivien määrä, kesto ja toteuttamistapa arvioidaan yksilöllisen tarpeen, tavoitteiden ja elämäntilanteen mukaan.

Valmennus

Vammaisella asiakkaalla oikeus saada valmennusta, jos hän tarvitsee tukea oppiakseen uusia tai vahvistaakseen olemassa olevia itsenäisessä elämässä tarvittavia taitoja tai toimiakseen elämässään tapahtuvassa muutostilanteessa tai valmistautuakseen tällaiseen tilanteeseen. Edellytyksenä on lisäksi se, että vastaavaa valmennusta ei ole mahdollista saada lääkinnällisenä kuntoutuksena.

Valmennuksen tarkoitus on vahvistaa vammaisen asiakkaan itsenäisessä elämässä tarvittavia taitoja ja parantaa vammaisen asiakkaan toimintakykyä elämän muutostilanteissa. Itsenäisessä elämässä tarvittavilla taidoilla tarkoitetaan taitoja, joita asiakas tarvitsee esimerkiksi kommunikaatiossa ja vuorovaikutuksessa, teknisten laitteiden ja digisovellusten käytössä, ympäristön hahmottamisessa ja liikkumisessa erilaisissa toimintaympäristöissä.

Asumisvalmennus

Asumisvalmennus on asumisen toimintojen arviointijakso itsenäiseen asumiseen muuttamista harkitsevalle kehitysvammaiselle. Palvelun tarkoituksena on avustaa asiakasta oppimaan arkielämässä tarvittavia taitoja sekä arvioida asumisen tuen tarvetta

jatkoasumista suunniteltaessa. Valmennuksessa tuetaan ja opetetaan taitoja, jotka lisäävät omatoimisuutta ja arjenhallintaa.

Valmennus- ja arviointi on tavoitteellista ennalta sovitun jakson ajan toteutettavaa toimintaa, joka perustuu asiakkaan yksilölliseen suunnitelmaan.

Valmennus- ja arviointijakso toteutetaan valmiiksi kalustetussa asunnossa, jonne asiakas saa tarvitsemansa työntekijän tuen ja ohjauksen. Asumisvalmennus sisältää yksilöllisen tarpeen mukaiset palvelut. Valmennusasunnot sijaitsevat yhteisöllisen asumisen tai ympärivuorokautisen asumisen yksikössä tai niiden välittömässä läheisyydessä.

Asumisvalmennuksessa tehdään tiivistä yhteistyötä asiakkaan läheisten kanssa muu palvelukokonaisuus huomioiden.

Asumisvalmennusta annetaan arkisin ja/tai viikonloppuisin. Arkipäivisin asiakas voi olla koulussa, oppilaitoksessa tai työ- ja päivätoiminnassa. Tuki painottuu ilta-aikaan ja sitä on mahdollista saada myös niinä päivinä, kun asiakas ei ole päiväaikaisessa toiminnassa.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Asumisvalmennus	Asumisvalmennuksessa annetaan tukea ja arvioidaan toimintaa elämän nivelvaiheissa, esimerkiksi lapsuudenkodista pois muuttaessa. Yhteisöllisessä asumisessa järjestettävä jakso: • Tarkoitettu asiakkaalle, joka pääsääntöisesti toimii ja liikkuu itsenäisesti omassa kodissaan ja tutuissa paikoissa, mutta tarvitsee tukea liikkuttaessa kodin ulkopuolella. • Asumisvalmennuksessa asiakas voi tarvita useita kertoja päivässä tukea, ohjausta ja apua osassa arkielämän asioissa ja niihin osallistumisessa. Ympärivuorokautisessa asumisessa järjestettävä jakso: • Asiakas tarvitsee henkilökohtaista yöaikaista apua, tukea, ohjausta tai hoitoa. Riittävän tuen toteuttamisessa voidaan hyödyntää tekniikkaa tai lähiyksikön henkilökuntaa. Asumisvalmennuksen kesto on 1–4 kuukautta ja valmennusjaksoja voidaan myöntää korkeintaan kolme. Jakso voidaan toteuttaa yhtäjaksoisesti tai suunnitelmallisesti valmennuspäiviä lisäten jakson kuluessa.

Neuropsykiatrinen valmennus

Neuropsykiatrinen valmennus on tavoitteellista ja suunnitelmallista ohjaus- ja tukitoimintaa, joka perustuu asiakkaan yksilöllisiin tarpeisiin. Neuropsykiatrinen valmennus on määräaikainen tukipalvelu.

Valmennuksen tavoitteena sosiaalisen toimintakyvyn vahvistuminen ja itsenäiseen elämään tarvittavien selviytymistaitojen edistäminen sekä tulevaisuuden suunnittelu. Työskentelyn tavoitteet ja aikataulu sovitaan yhdessä asiakkaan kanssa.

Tavoitteiden saavuttamista seurataan ja arvioidaan aktiivisesti valmennuksen aikana. Sisällöt suunnitellaan asiakkaan tarpeiden mukaan. Tavoitteet ovat konkreettisia ja liittyvät jokapäiväisen elämän vaikeuksiin, arjenhallintaan, opiskeluun ja ihmissuhteisiin. Tavoitteet asetetaan siten, että asiakkaalla on mahdollisuus oppia, omaksua, ja etsiä uusia keinoja ja voimavaroja arkisiin tilanteisiin.

Työskentelyssä rakennetaan asiakkaalle uusia toimintamalleja arjenhallintaan yhdessä luotujen tavoitteiden pohjalta. Työskentely tapahtuu asiakkaan omassa ympäristössä ja siinä huomioidaan asiakkaan ympärillä olevat verkostot. Asiakkaan kanssa yhdessä keskustellen etsitään hänelle parhaiten sopiva työskentelymuoto: se voi olla keskustelua, mallittamista, visualisointia, toiminnallisuutta tai jotakin muuta.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Neuropsykiatrinen valmennus	Myönnetään palvelutarpeen arvioinnin perusteella, jos ei saa ensisijaisten palvelujen kautta (lapsiperheiden palvelut, KELA, HUS, terveydenhuolto) valmennusta. Ohjauksellinen, määräaikainen 3–6 kk ja tavoitteellinen kuntoutusmenetelmä. Valmennuksen tavoitteena sosiaalisen toimintakyvyn vahvistuminen ja itsenäiseen elämään tarvittavien selviytymistaitojen edistäminen sekä tulevaisuuden suunnittelu.

~~Kommunikaatio-opetus~~ Viittomakielen opetus tai puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiokeinojen käytön ohjaus

Puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiokeinojen käytön ohjauksen ja viittomakielen opetuksen tavoitteena on, että kuurolla, kuulovammaisella,

kuulonäkövammaisella tai puhevammaisella asiakkaalla ja hänen läheisillään on yhteinen kommunikointikeino. Kommunikaatio-opetusta voidaan myöntää vammaispalvelulain mukaisena valmennuksena vain silloin, kun se ei kuulu terveydenhuollon lääkinällisen kuntoutuksen vastuulle.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Kommunikaatio-opetus	Kommunikaatio-opetusta voidaan myöntää vammaiselle asiakkaalle ja/tai vammaisen asiakkaan lähi-ihmisille, kun vammaisella asiakkaalla on asiantuntijalausunnossa perusteltu tarve opetukselle eikä opetusta ole mahdollista saada terveydenhuollon lääkinällisen kuntoutuksen kautta. Hakemuksen liitteenä tulee tarvittaessa toimittaa puheterapeutin tai kuntoutusohjaajan asiantuntijalausunto, jossa on kuvattu, millaista opetusta tarvitaan, kenelle opetus on suunnattu, kuinka paljon opetusta tarvitaan ja mikä on opetuksen tavoite. Lähi-ihmisiksi katsotaan pääsääntöisesti vammaisen asiakkaan huoltajat ja muut perheenjäsenet. Kommunikaatio-opetusta päiväkodin-, koulun- tai asumisyksikön työntekijöille voidaan myöntää vain erityisin perustein.

Liikkumistaidon ohjaus

Liikkumistaidonohjaus on tarkoitettu näkövammaiselle asiakkaalle tukemaan itsenäistä ja turvallista liikkumista arjen toimintaympäristöissä. Tavoitteena on, että näkövammaisella on käytössään arjessa tarvittavissa toimintaympäristöissä toimimiseen ja tarvittavien reittien kulkemiseen vaadittavat tekniikat ja taidot.

Liikkumistaidonohjauksella voidaan tukea näkövammaista asiakasta esimerkiksi uuden oppilaitoksen tai työpaikan tiloissa liikkumisen harjoittelussa tai kodin läheisyydessä olevien reittien (mm. kauppa, apteekki, julkisen liikenteen pysäkki) opettelussa.

Palvelu on määräaikaista.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Liikkumistaidon ohjaus	Liikkumistaidonohjausta voidaan myöntää näkövammaiselle asiakkaalle tukemaan ympäristön hahmottamista sekä

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
	liikkumista erilaisissa toimintaympäristöissä, kun vammaisella asiakkaalla on asiantuntijalausunnossa perusteltu tarve opetukselle eikä opetusta ole mahdollista saada terveydenhuollon lääkinnällisen kuntoutuksen kautta. Hakemuksen liitteenä tulee tarvittaessa toimittaa näkövammaisten kuntoutusohjaajan asiantuntijalausunto, jossa on kuvattu mistä syystä opetusta tarvitaan, kuinka paljon ja mikä on opetuksen tavoite.

Erityinen osallisuuden tuki

Erityisen osallisuuden tuen tarkoituksena on, että myös ne vammaiset asiakkaat, joiden osallisuutta ei voida tukea henkilökohtaisella avulla, voivat saada tarvitsemansa osallisuuden tuen.

Palvelulla varmistetaan, että jokainen vammaisen asiakas voi saada yksilöllisesti toteutettua toisen henkilön antamaa osallisuuden tukea. Sen avulla mahdollistetaan vammaisen asiakkaan osallistuminen vuorovaikutustilanteisiin ja vapaa-ajan toimintaan.

Erityistä osallisuuden tukea toteuttaa ensisijaisesti sosiaalihuollon tai terveydenhuollon ammattihenkilö tai muun soveltuvan tutkinnon suorittanut henkilö. Toissijaisesti erityistä osallisuuden tukea antaa muuten osaamisensa puolesta tehtävään soveltuva henkilö, joka pystyy vastaamaan vammaisen henkilön tarpeisiin.

Erityinen osallisuuden tuki poikkeaa henkilökohtaisesta avusta siten, että henkilökohtaisessa avussa vammaisen asiakas ohjaa toimintaa itse, mutta erityisessä osallisuuden tuessa tuen antaja ohjaa toimintaa vammaisen asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaisesti.

Erityistä osallisuuden tukea on järjestettävä vähintään 10 h/kk ennen 1.1.2026 ja vähintään 20 h/kk ennen 1.1.2027. Tuntimäärä on **vähintään 30 h/kk 1.1.2027 lukien, ellei vammaisen henkilö hae tätä pienempää tuntimäärää.**

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Erityinen osallisuuden tuki	Erityistä osallisuuden tukea voidaan myöntää vammaiselle asiakkaalle, jolle henkilökohtainen apu ei hänen vammansa vuoksi sovellu, tai mikäli asiakkaalla ei ole voimavaroja käyttää

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
	henkilökohtaisen avun palvelua ja hän tarvitsee ohjausta/tukea. Tukea voi saada itsenäisesti tai lapsuuden perheensä kanssa asuva, perhehoidossa oleva taikka ryhmämuotoista asumisen tukea saava vammaisen asiakas. Asiakkaan ei tarvitse itse pystyä tuettunakaan ilmaisemaan toivomustaan avun sisällöstä. Erityisen osallisuuden tuen määrästä, sisällöstä ja toteuttamistavasta päätettäessä on otettava huomioon vammaisen asiakkaan asiakassuunnitelmaan kirjattu yksilöllinen avun ja tuen tarve, omat toivomukset, elämäntilanne sekä muu palvelukokonaisuus. Päätökseen on kirjattava myönnettävän tuen määrä, sisältö ja toteuttamistapa.

Tuettu päätöksenteko

Tuetun päätöksenteon tarkoituksena on tukea vammaista asiakasta päätöksenteossa siten, että hän voi tehdä ja toteuttaa itse omaa elämäänsä koskevia päätöksiä.

Tuettu päätöksenteko sisältää päätöksentekoprosessissa tarvittavan tuen

- tiedon hankkimisessa
- asioiden ymmärtämisessä
- päätös- tai toimintavaihtoehtojen ja niiden vaikutusten arvioimisessa
- oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa sekä
- päätösten tekemisessä ja toteuttamisessa sekä muissa vastaavissa toiminnoissa.

Tukihenkilö ei saa ottaa kantaa asioihin tai päättää asioita vammaisen asiakkaan puolesta. Tukihenkilön tulee olla riippumaton päätöksenteon kohteena olevaan asiaan.

Palvelun sisältö, määrä ja toteutustapa on kirjattava päätökseen, ottaen huomioon asiakassuunnitelman sisältö. Tarve on arvioitava yhdessä vammaisen asiakkaan ja tarvittaessa hänen läheistensä kanssa sekä kirjattava asiakassuunnitelmaan.

Palvelukokonaisuudesta vastaavan sosiaalihuollon ammattihenkilön on varmistettava, että

- tukihenkilöllä on vammaisen asiakkaan yksilöllisiin tarpeisiin nähden riittävä osaaminen ja että

- tukihenkilö on riippumaton suhteessa päätöksenteon kohteena olevaan asiaan.

Vammaisen asiakkaan on mahdollisuuksien mukaan voitava osallistua tukihenkilön valintaan.

Jos vammaisen asiakas on kykenemätön valvomaan etuaan taikka huolehtimaan itseään tai varallisuuttaan koskevista asioista, jotka eivät muuten tule asianmukaisesti hoidettua, hänelle on haettava holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999) tarkoitettu edunvalvoja.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Tuettu päätöksenteko	Tuettua päätöksentekoa on oikeus saada erillisenä palveluna vain silloin kun kyseessä olisi vammaisen asiakkaan elämässä merkittävä päätös, kuten • suuret muutokset perheessä • muuttaminen lapsuuden kodista tai toiselle paikkakunnalle Merkittävillä päätöksillä ei tarkoiteta jokapäiväiseen elämään kuuluvia päätöksiä. Muissa kuin merkittävissä päätöksentekotilanteissa vammaisen asiakkaan päätöksentekoa tuetaan hänen yksilöllisen tarpeensa mukaan osana vammaispalvelulain perusteella järjestettäviä palveluita silloin, kun se soveltuu palvelun luonteeseen. Tilanteen merkittävyyttä arvioidaan yhdessä vammaisen asiakkaan kanssa vammaisen asiakkaan näkökulmasta.

Vaativa moniammatillinen tuki

Vaativan moniammatillisen tuen palvelukokonaisuudella vastataan tilanteisiin, jossa vammaisen henkilön osallisuuden itsemääräämisoikeuden tai muiden perusoikeuksien toteutumisen tukeminen edellyttää erityistä ammatillista osaamista ja yhteistyötä. Tukea annetaan vammaisille henkilöille, häntä tukeville läheisille ja hänen kanssaan työskenteleville ammattilaisille. Asiakkaalla on vaikeita vammaan liittyviä kommunikoinnin, sosiaalisen vuorovaikutuksen tai käyttäytymisen haasteita, joiden vuoksi hänen tai muiden henkilöiden terveys ja turvallisuus on uhattuna. Asiakkaan ohjaus tai hoitotilanteissa voi olla tarve rajoitustoimenpiteiden käyttöön, joiden taustalla

olevien syiden selvittely ja rajoitustoimenpiteiden käytön ennaltaehkäisy ja vähentäminen edellyttävät moniammatillista tukea.

Tukea antaa vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmä. Asiantuntijaryhmässä on riittävä lääketieteen, psykologian, sosiaalityön, vuorovaikutuksen ja muu asiantuntemus vaativan moniammatillisen tuen toteuttamista varten. Tarvittavat ryhmän asiantuntijat määräytyvät vammaisen asiakkaan yksilöllisen tuen tarpeen ja tilanteen vaativuuden mukaan.

Vaativaa moniammatillista tukea järjestetään ensisijaisesti vammaisen asiakkaan kotiin tai muuhun omaan toimintaympäristöön.

Vaativa moniammatillinen tuki sisältää vammaisen asiakkaan yksilöllisen tarpeen edellyttämät terveydenhuollon tutkimukset.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Vaativa moniammatillinen tuki	Vaativaa moniammatillista tukea voidaan myöntää silloin, kun vammaisella asiakkaalla on palvelutarpeita, joihin vastaaminen edellyttää tiivistä ja usein pitkäkestoista moniammatillisen ryhmän yhteistyötä tai tarpeeseen ei ole löydettävissä yhden asiantuntijan tekemää tai yhdellä palvelulla toteutettavaa ratkaisua.

Esteettömän asumisen tuki

Vammaiselle asiakkaalle korvataan esteettömän asumisen järjestämisestä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos asiakkaan vamma tai sairaus aiheuttaa toimintarajoitteen, joka estää asumisen omassa kodissa ilman esteettömän asumisen tukea.

Korvattavia asunnon muutostöitä ja välineitä ovat asiakkaan vamman tai sairauden vuoksi suoritettavat välttämättömät muutostyöt ja välineet.

Esteettömän asumisen mahdollistavia välineitä voidaan myöntää lainaksi. Nämä välineet annetaan asiakkaan käyttöön hänen tarvitsemakseen ajaksi, huolletaan tarvittaessa ja poistetaan asunnosta asiakkaan käyttötarpeen poistuessa.

Esteettömän asumisen tueksi katsotaan myös muutostöiden suunnittelu sekä esteiden poistaminen asiakkaan asunnon välittömästä lähiympäristöstä, esim. luiskien asentaminen taloyhtiön kulkuväylillä oleviin portaisiin.

Jos vammaisen asiakas haluaa itse toteuttaa esteettömän asumisen, asiakkaan tulee esittää suunnitelma muutoksista ja niiden kustannuksista hyvinvointialueelle etukäteen.

Esteettömän asumisen tukea voidaan antaa asunnon alkuperäiseen tilaan palauttamisesta johtuviin kohtuullisiin kustannuksiin silloin, kun vammaisen asiakas on asunut vuokralla ja vuokranantaja on ennen muutostöiden tekemistä asettanut tämän töiden toteuttamisen ehdoksi. Asiasta tulee sopia kirjallisesti ennen muutostöiden aloittamista.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Esteettömän asumisen tuki	Esteettömän asumisen tukea voidaan myöntää, kun asiakkaan liikkuminen tai muu omatoiminen suoriutuminen vakituksessa asunnossa tuottaa vamman tai sairauden vuoksi erityisiä vaikeuksia ja kun se on välttämätöntä asumisen mahdollistamiseksi. Muutostöiden tulee tukea asiakkaan itsenäistä suoriutumista palvelua myönnettäessä ja tulevaisuudessa. Korvattavien kustannusten tulee olla kohtuullisia hakijan kokonaistilanne huomioon ottaen. Ennen päätöksen tekemistä tarkistetaan, onko asiakkaalla mahdollisuus saada vammansa tai sairautensa kannalta välttämättömät esteettömän asumisen mahdollistavat välineet käyttöönsä muuta kautta, esimerkiksi terveydenhuollosta apuvälineenä tai hoitovälineenä, Kelalta tai vakuutusyhtiöltä. Esteettömän asumisen tukea voidaan myöntää toteutettavaksi vammaisen asiakkaan vakituiseen asuntoon. Uudisrakennuksissa, joissa esteettömyys voidaan huomioida rakennusvaiheessa, esteettömän asumisen tukea myönnetään vain niihin vammasta tai sairaudesta johtuviin lisäkustannuksiin, jotka ylittävät vastaavan asunnon normaalit rakentamiskustannukset. Asiakkaan muuttaessa toiselle hyvinvointialueelle aikaisempi hyvinvointialue on vastuussa esteettömän asumisen tuen myöntämisestä niiltä osin kuin on asiakkaan muuton toteuttamiseksi välttämätöntä (esimerkiksi esteetön pääsy asuntoon ja sieltä poistuminen sekä pääsy wc- ja peseytymistiloihin). Jos asunnossa on mahdollista toteuttaa muutostöitä vasta muuton jälkeen, on näistä vastuussa se hyvinvointialue, jolle asiakas muuttaa.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
	Esteettömän asumisen tuen tarpeellisuudesta ja välttämättömyydestä pyydetään arvio toimintaterapeutilta tai muulta asiantuntijalta, esimerkiksi lausunto näkövammaisten kuntoutusohjaajalta valaistusmuutostöissä tai lausunto kuulovammaisten kuntoutusohjaajalta koskien kuulovammaisten hälytinjaarjestelmän laitteita. Tarvittaessa hakemuksen liitteeksi pyydetään toimittamaan lääkärinlausunto. Asunnon muutostöiden teknistä toteutusta, tarkoituksenmukaisuutta ja kohtuullisia kustannuksia arvioi tarvittaessa Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen Tilakeskuksen muutostyöinsinööri. Tukea ei myönnetä • asuntoon tehtäviin vähäisiin muutoksiin, kuten yksittäisiin tukikahvoihin tai yleisesti saatavilla oleviin lukitusratkaisuihin, • omistusasunnon ennallistamiseen, • vapaa-ajan asuntoon liittyviin muutostöihin, • asunnon normaaleihin perusparannustöihin. Esteettömän asumisen tukea voidaan myöntää vain erityisen painavasta syystä asumisyksikössä sijaitsevaan vakituiseen asuntoon. Jos asiakkaalle on myönnetty asuntoonsa esteettömän asumisen tukea ja asiakas muuttaa asunnosta toiseen, on esteettömän asumisen tukea koskevassa hakemuksessa perusteltava, paitsi vammasta tai sairaudesta aiheutuva tarve muutostöihin, myös muuton tai asunnon vaihdon peruste. Jos muuton syynä on pääasiassa asumisviihtyvyyteen liittyvät seikat, eivätkä asiakkaan vammaisuuteen liittyvät tarpeet tai esimerkiksi perhetilanteen muutos, ei esteettömän asumisen tukea myönnetä.

Taloudellinen tuki, muut välineet, koneet ja laitteet

Vammaiselle asiakkaalle korvataan päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavien välineiden aiheuttamista kustannuksista puolet, jos vammaisen asiakas tarvitsee niitä välttämättä päivittäisissä toimissa, liikkumisessa, vuorovaikutuksessa tai vapaa-ajan toiminnoissa. Vakiomalliseen välineeseen, koneeseen tai laitteeseen tehdyt vamman edellyttämät välttämättömät muutostyöt korvataan kuitenkin kokonaan.

Muita välineitä, koneita ja laitteita ovat mm. kommunikaatiomahdollisuuksia lisäävät viestintävälineet sekä harrastus- ja vapaa-ajan välineet.

Palvelu on määrärahasidonnainen.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Taloudellinen tuki, muut välineet, koneet ja laitteet	Muista välineistä, koneista ja laitteista korvataan kohtuulliset kustannukset. Välineen, koneen tai laitteen muutostöiden on oltava välttämättömiä eli niitä ei voi käyttää ilman muutostöitä. Muutostyöt korvataan uuteen tai käytössä jo olevaan välineeseen, koneeseen tai laitteeseen. • viestintävälineen tulee edistää vammaisen asiakkaan itsenäistä suoriutumista ja olla hänelle välttämätön päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa. • kodinkoneen tarpeen perustana on vamma tai sairaus, joka aiheuttaa toimintarajoituksia. Myönnetyn kodinkoneen (esim. tiskikoneen) tulee edistää vammaisen asiakkaan omatoimista ja itsenäistä suoriutumista kotona. • harrastus- ja vapaa-ajan välineitä myönnetään vammaiselle asiakkaalle silloin, kun hän tarvitsee erityisvälineitä tai lisävarusteita aktiivisesti toteutuissa harrastus- ja vapaa-ajan toiminnoissa. Hakemukseen on liitettävä asiantuntijalausunto erityistarpeesta. Hakemukseen tulee tarvittaessa liittää kustannusarvio ja toimintaterapeutin tai muun asiantuntijan lausunto hankinnan tarpeellisuudesta itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi. Välineen, koneen tai laitteen uusimisen hakemukseen tulee liittää selvitys tarpeesta ja kustannusarvio korjauskustannuksista ja/tai uuden laitteen hankinnasta.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
	Tukea ei myönnetä lääkinnällisen kuntoutuksen välineiden hankkimiseen.

Liikkumisen tuki

Liikkumista tukevia palveluja järjestetään sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain perusteella. Palvelut myönnetään ensisijaisesti sosiaalihuoltolain mukaisesti vammaisille ja niille henkilöille, jotka eivät kykene itsenäisesti käyttämään julkisia liikennevälineitä sairauden, vamman tai muun vastaavan toimintakykyä alentavan syyn takia. Palvelua myönnetään asiakkaille, jotka tarvitsevat palvelua kodin ulkopuoliseen asioimiseen tai muun jokapäiväiseen elämään kuuluvan tarpeen vuoksi tilanteissa, joissa yleiset palvelut eivät ole riittäviä. Sosiaalihuoltolain mukaisesti esteetön julkinen liikenne ja sen käytön ohjaus ja neuvonta on ensisijaista.

Palvelua myönnettäessä huomioidaan asiakkaan kokonaistilanne ja muut myönnetyt palvelut. Palvelun tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon, johtuuko toimintarajoite vammasta tai sairaudesta vai onko kyse tavanomaiseen elämänvaiheeseen tai elämäntilanteeseen liittyvästä tuen tarpeesta. **Vammaispalvelulain edellytysten täyttyessä vammaisella henkilöllä on subjektiivinen oikeus liikkumisen tukeen.**

Vammaisella asiakkaalla on oikeus saada tarvitsemansa kohtuullinen liikkumisen tuki, jos hänellä on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa eikä hän pysty itsenäisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Liikkumisen tukea voidaan toteuttaa:

- 1) soveltuvalla tavalla, esimerkiksi Menokaveritoimintana;
- 2) henkilökohtaisen avun avulla;
- 3) saattajan avulla;
- 4) kuljetuspalveluna;
- 5) antamalla taloudellisenä tukena asiakkaan käyttöön auto tai muu hänelle soveltuva kulkuneuvo;
- 6) myöntämällä auton tai muun kulkuneuvon hankintaan taloudellista tukea;
- 7) edellisiä toteuttamistapoja yhdistämällä.

Hyvinvointialue päättää yksilöllisen palvelutarpeen arvion mukaan sovellettavasta laista ja palvelun toteuttamistavasta.

Menokaveritoiminta

Menokaveri-toiminnalla tuetaan asiakkaita, joilla on vaikeuksia lähteä kotoa ja jotka tarvitsevat tukea julkisten liikennevälineiden käyttämisessä. Menokaveritoiminta

on tukihenkilötoimintaa, joka noudattaa vapaaehtoisuuden periaatteita, vaikka menokaverille maksetaan palkkio (kun toimintaa 5–10 h/kk).

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Menokaveritoiminta	Menokaveritoimintaa voidaan myöntää, mikäli asiakas / asiakkaalla • ei itsenäisesti pysty tai uskalla käyttää julkisia liikennevälineitä • on riittävä toimintakyky arjen perustoiminnoista huolehtimiseen • ymmärtää toiminnan periaatteet • kykenee suunnittelemaan ja sopimaan toiminnasta yhdessä Menokaverin kanssa • pystyy käyttämään julkisia liikennevälineitä vähäisen tuen ja ohjauksen turvin.

Sosiaalihuoltolain mukainen liikkumisen tuki

Esteetön ja toimiva julkinen joukkoliikenne mukaan lukien kutsu- ja palveluliikenne on ensisijainen tapa järjestää kaikille soveltuva liikkuminen.

Liikkumista tukevia palveluja järjestetään henkilöille, jotka eivät kykene itsenäisesti käyttämään julkisia liikennevälineitä sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan syyn takia ja jotka tarvitsevat palvelua asioimisen tai muun jokapäiväiseen elämään kuuluvan tarpeen vuoksi.

Liikkumisen tukea voidaan myöntää **lähtökohtaisesti** enintään **4 6** yhdensuuntaista matkaa ~~/kk~~ **kuukaudessa**. **Perustellusta ja poikkeuksellisesta syystä matkoja voidaan myöntää yksilöllistä harkintaa käyttäen yllä mainittua enemmän.** Määrään vaikuttaa toimintakyky ja matkojen tarve sekä tulot/varallisuus. Matkoista korvataan enintään 30 €/yhdensuuntainen matka, tämän ylittävän osuuden asiakas maksaa kuljettajalle. Erityisen harkinnan perusteella voidaan myöntää palvelulisä tai invalidisä.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Sosiaalihuoltolain mukainen liikkumisen tuki	Asiakkaalla on todettu pitkäaikainen, yli vuoden mittainen liikkumisen haitta. Näkövammaisuutta koskeva peruste: Molempien silmien yhteisen näkökentän laajuus pienempi kuin 60 astetta,

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
	haittaluokka 10 tai enemmän. Paremman silmän näöntarkkuus silmälasien korjauksin yli 0,3. Määrärahasidonnaisessa palvelussa etusijalle asetetaan heikoimmassa asemassa olevat henkilöt. Hakijan tulot ja käytettävissä oleva varallisuus vaikuttaa palvelun myöntämiseen. Käytettävissä olevalla varallisuudella tarkoitetaan varallisuutta, joka on kohtuullisilla järjestelyillä mahdollista saada käyttöön. Taloustilanne ja toimintakyky vaikuttaa myös myönnettävien matkojen määrään.

Vammaispalvelulain mukainen liikkumisen tuki

Vammaispalvelulain mukaista liikkumisen tukea järjestetään vammaisille asiakkaille, mikäli palvelutarpeen arvioissa todetaan, että sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut eivät ole riittäviä. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella liikkumisen tuen toteuttamistavat ovat henkilökotainen apu sekä kuljetuspalvelu ja tarvittaessa siihen liittyvä saattajan apu. Liikkumisen tuki voidaan toteuttaa yhdellä tai useammalla eri toteuttamistavalla. Hyvinvointialue päättää asiakaskohtaisesti palvelun toteuttamistavat.

Liikkumisen tukea myönnetään vammaiselle asiakkaille työ- ja opiskelumatkoihin sekä työllistymistä tukevan toiminnan, työtoiminnan, valmennuksen, erityisen osallisuuden tuen, tuetun päätöksenteon, vaativan moniammatillisen tuen ja lyhytaikaisen huolenpidon matkoihin hänen välttämättä tarvitsemansa määrä. Muun tavanomaisen elämän matkoihin on oikeus saada liikkumisen tukea vähintään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa, ellei vammaisen asiakas hae tätä pienempää määrää matkoja. Mahdollisista lisämatkoista tehdään erillinen päätös.

Matkustusalue on asuinkunta ja alla määritellyt alueet. Matkoja ei saa käyttää Kelan korvauksen piiriin kuuluihin matkoihin, kuten terveydenhuollon matkoihin (esim. lääkärikäynnit, terapiat). Muita kuin työ- ja opiskelumatkoja voi tehdä oman asuinkunnan alueella, oman asuinkunnan ja toiminnallisten lähikuntien välillä sekä oman asuinkunnan ja oman elämän kannalta merkittävien kuntien välillä. Toiminnallisella lähikunnalla tarkoitetaan lähintä mahdollista kuntaa, josta vammaisen asiakkaan tarvitsema palvelu on saatavissa. Oman elämän kannalta merkittävällä kunnalla tarkoitetaan kuntaa, jossa vammaisella henkilöllä on tarve käydä toistuvasti perhe- tai ystävyysuhteen, vapaa-ajan tai muun vastaavan syn vuoksi. Lisäksi huomioidaan kustannusten kohtuullisuus. ~~asiakkaalla on välttämättä tarve käydä toistuvasti.~~ Erityisestä syystä kertaluonteisia muita kuin työ- ja opiskelumatkoja voi tehdä myös muiden kuntien alueelle. Muihin kun asuinkuntaan tai lähikuntiin kohdistuvien matkojen järjestämistä päättää hyvinvointialue. Osa matkasta voidaan järjestää esteettömillä julkisilla liikennevälineillä.

Vammaisella asiakkaalla on oikeus tehdä matkan aikana **lyhyehkö** kohtuullinen pysähdys (~~max. 10 min~~) tai poikkeama (max. 2 km edestakaisin) asiointia varten. Mikäli työ- tai opiskelumatka päättyy esim. harrastuspaikkaan, katsotaan harrastuspaikalta kotiin kuljettava matka virkistysmatkaksi.

Asiakkaalta peritään liikkumisen tuesta enintään julkisen liikenteen maksua vastaava kohtuullinen maksu silloin, kun liikkumisen tuki järjestetään vammaispalvelulain mukaisena kuljetuspalveluna.

Hyvinvointialue voi vammaisen asiakkaan hakemuksesta toteuttaa liikkumisen tuen joko kokonaan tai osittain siten, että sen määrä perustuu matkojen määrän sijaan euromäärään tai kilometri- ja euromäärään. Euromäärää tai kilometri- ja euromäärää määriteltäessä on otettava mahdollisuuksien mukaan huomioon vammaisen asiakkaan aiemmin liikkumiseen käyttämä kilometrimäärä tai euromäärä ja se, miten tämä määrä vastaa vammaisen asiakkaan tarpeisiin. Vammaisella asiakkaalla on hakemuksesta oikeus siirtyä matkojen määrään perustuvaan liikkumisen tukeen. Euromäärään sekä kilometri- ja euromäärään perustuvia matkoja voi tehdä koko maan alueella. Asiakas voi valita kilometri- ja eurokukkaromallin, kun tekninen ratkaisu on käytettävissä hyvinvointialueella.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Liikkumisen tuki	Vammaisella henkilöllä on oikeus saada tarvitsemansa kohtuullinen liikkumisen tuki, jos hänellä on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa eikä hän pysty itsenäisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Liikkumisen haitta katsotaan pitkäaikaiseksi, kun se on kestänyt vähintään vuoden, tai haitan oletettu kesto on vähintään vuoden. Palvelun myöntäminen ei perustu sairauteen tai diagnoosiin, vaan niiden vaikutukseen asiakkaan toimintakykyyn. Lisäksi myöntämiseen vaikuttavat asiakkaan olosuhteet, asumisympäristö ja toiminnallinen ympäristö. Erityisiä liikkumisen vaikeuksia katsotaan olevan esimerkiksi seuraavissa tilanteissa: • asiakkaalla on pyörätuoli jatkuvassa käytössä vaikeuttaen julkisen liikenteen käyttöä ympäristön haasteiden vuoksi (esim. huono tien kunto, runsaslumiset sääolosuhteet), jolloin liikkumisen tukea myönnetään määräaikaaisesti. Pyörätuolin käyttö pelkästään ei ole riittävä peruste palvelun myöntämiselle. • asiakkaan pisin mahdollinen kävelymatka on todettu olevan apuvälineen avulla enintään 50 m

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
	• muistisairaille myönnetään harkinnan perusteella silloin, kun asiakkaalla on lisäksi erityisiä liikkumisen vaikeuksia, eikä hän pysty itsenäisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia • vakavat psyykkiset sairaudet voivat olla myöntämisen perusteena silloin, kun asiakas ei palvelutarpeen arvion mukaan pysty liikkumaan kodin ulkopuolella ilman kuljetuspalvelua • kun asiakas ei kognition ja toiminnanohjauksen puutteen vuoksi pysty käyttämään julkisia liikennevälineitä • asiakkaalla on näkövamma, joka on haittaluokaltaan 17 tai suurempi (haitta-aste 85 %). (Haitta-aste-% = haittaluokka x 5). Lukujen lisäksi huomioidaan toiminnallinen näkökyky. Paremman silmän näöntarkkuus-silmälasien korjauksin alle 0,3. Hyvinvointialue voi vammaisen asiakkaan hakemuksesta päättää liikkumisen tuen jaksottamisesta korkeintaan yhden vuoden ajalle. Jos asiakas on saanut taloudellisena tukena käyttöön auton tai muun kulkuneuvon tai taloudellista tukea auton tai muun kulkuneuvon hankintaan, asiakkaalla on oikeus lisäksi saada muuta liikkumisen tukea vähintään 24 yhdensuuntaista matkaa vuodessa, ellei vammaisen asiakas hae tätä pienempää määrää matkoja.

Taloudellinen tuki

Liikkumisvälineet

Vammaisella asiakkaalla on mahdollisuus saada korvausta tietyissä erityistilanteissa auton hankintaan. Arvioitaessa auton hankintaan myönnettävän taloudellisen tuen määrää lähtökohdaksi otetaan vammaisen asiakkaan välttämättä toimintarajoitteensa vuoksi tarvitsema automalli ja varustelutaso. Taloudellista tukea myönnettäessä auton kohtuullisena bruttohintana pidetään enintään 25 000 euroa ja taloudellinen tuki on enintään 5000 euroa. Vähennyksenä otetaan huomioon autoveron palautus ja vanhan auton myyntihinta.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Liikkumisvälineet	Asiakkaan tulee tarvita autoa välttämättä päivittäisessä liikkumisessaan toimintarajoitteestaan johtuen. Päivittäisellä liikkumisella tarkoitetaan säännöllistä ja usein toistuvaa liikkumista, joka voi liittyä esimerkiksi työ- ja opiskelumatkoihin, säännöllisiin hoitoihin tai omista lapsista huolehtimisesta johtuviin velvoitteisiin. Autoon tehtäviä välttämättömiä muutostöitä voivat olla esim. käsihallintalaitteet, nostolaitteet ja kääntyvä istuin.

Muu taloudellinen tuki

Määrärahojen puitteissa vammaisille henkilöille voidaan myöntää taloudellista tukea ylimääräisiin vaatekustannuksiin tai erikoisruokavalioon. Taloudellista tukea myönnetään tarveharkinnan ja hakijan erityispiirteiden perusteella, jolloin korvattavuuden perusteena on hankinnan välttämättömyys.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Muu taloudellinen tuki	Taloudellista tukea esimerkiksi ylimääräisiä vaatekustannuksia tai erityisruokavaliokustannuksia korvataan määrärahojen puitteissa yksilöllisen tarveharkinnan perusteella. Vammaisen asiakkaan on esitettävä selvitys kustannuksista. Hakemukseen tulee tarvittaessa liittää asiantuntijalausunto ja mahdollinen kustannusarvio hankinnasta. Kustannuksista huomioidaan kohtuullinen osa.

Taloudellinen tuki hengityslaitteen varassa eläville henkilöille

Hengityslaitteen varassa elävällä henkilöllä on oikeus saada taloudellista tukea ylläpitokustannuksiinsa silloin, kun hän ei ole terveydenhuollon laitoshoidossa.

Taloudellisena tukena myönnetään 1 400 euroa kuukaudessa.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Taloudellinen tuki hengityslaitteen varassa eläville	Tukea voidaan myöntää hengityslaitteen varassa eläville asiakkaille, jotka eivät ole terveydenhuollon laitoshoidossa. Hengityslaitteen varassa elävällä henkilöllä tarkoitetaan asiakasta, jonka elämän ylläpitäminen edellyttää henkitorviavanteen kautta toteutettavaa tai muuta pysyvää taikka pitkäaikaista ympärivuorokautisesti laitteen avulla toteutettavaa hengitystukihoitoa. Jos asiakkaalla on oikeus saada yleisestä asumistuesta annetussa laissa (938/2014) tai eläkkeensaajan asumistuesta annetussa laissa (571/2007) tarkoitettua asumistukea taikka opintotukilaissa (65/1994) tarkoitettua asumislisää, hänen on haettava ensisijaisesti niitä. Tällöin asiakkaalle myönnettävästä taloudellisesta tuesta vähennetään asiakkaan saama asumistuki tai -lisä. Jos asiakas kuuluu useamman henkilön ruokakuntaan, joka saa yleistä asumistukea, vähennetään asiakkaalle myönnettävästä taloudellisesta tuesta osuus, joka lasketaan jakamalla ruokakunnalle maksettava yleinen asumistuki ruokakunnan jäsenten määrällä. Lisäksi asiakkaalle maksettavasta taloudellisesta tuesta voidaan vähentää 50 euroa kultakin vuorokaudelta, mikäli asiakas on ollut lyhytaikaisessa terveydenhuollon laitoshoidossa, ja asiakkaalle on maksettu taloudellista tukea myös tältä ajalta. Euromääriä tarkistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella joka toinen vuosi kansaneläkeindeksistä annetun lain (456/2001) 2 §:ssä tarkoitetun kansaneläkeindeksin muutoksen mukaisesti. Laskennan perusteena käytetään kansaneläkeindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan tarkistusvuoden tammikuussa maksettavina olleiden kansaneläkkeiden suuruus on laskettu. Tarkistusvuosi on se vuosi, jota seuraavan vuoden alusta indeksitarkistus toteutetaan. Indeksien mukainen euromäärä pyöristetään lähimpään 0,1 euroon. Indeksillä tarkistettu euromäärä tulee voimaan tarkistusvuotta seuraavan vuoden alusta.

Omaishoito

Omaishoidolla tarkoitetaan vammaisen henkilön hoitamista omaisen tai muun läheisen henkilön avulla. Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä hoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista. Omaishoidon tuki on harkinnanvarainen sosiaalipalvelu, jota hyvinvointialue järjestää sitä varten varaamiensa määrärahojen rajoissa. Omaishoito korvaa muuta hyvinvointialueen palvelua, jolla tuetaan asiakkaan kotona asumista.

Omaishoitaja pitää huolta läheisestään, joka ei selviydy arjesta ilman apua sairauden, vammaisuuden tai muun erityisen huolenpidon tarpeen vuoksi. Omaishoitaja auttaa hoidettavaa jokapäiväisissä henkilökohtaisissa toiminnoissa kuten pukeminen, ruokailu (ja/tai erityisen ruokavalion noudattaminen), wc-käynnit, peseytyminen sekä lääkitys ja hoidolliset toimenpiteet. Omaishoitaja auttaa kommunikoinnissa ja sosiaalisessa kanssakäymisessä (mukaan lukien puhetta tukevien tai korvaavien kommunikointitapojen käyttö ja niissä avustaminen).

Omaishoitajan apu voi olla myös ohjausta, opastusta, kannustusta ja muistuttelua, jotta henkilökohtaiset toiminnot tulevat hoidetuksi. Omaishoitajan antama huolenpito voi olla myös vaativaa valvontaa. Tähän kuuluu muun muassa tilanteiden ennakointi ja todennäköisten vaaratilanteiden estäminen. Omaishoidon tuen myöntäminen edellyttää aina tavanomaisen läheissuhteen ylittävää, henkilökohtaiseen hoivaan ja hoitoon kohdistuvaa ohjausta, tukea ja/tai avustamista.

Omaishoidon myöntämisen perusteena ei ole perheen normaalit sisäiset vastuut, esimerkiksi puolisoitten välinen tavanomainen auttaminen ja vanhempien tavanomainen vanhemmuus (lapsen ikätason mukainen hoito, kasvatus ja huolenpito).

Omaishoidon sitovuutta ja vaativuutta arvioitaessa huomioidaan omaishoidettavan saamat muut sosiaali- ja terveyspalvelut ja arvioidaan omaishoitajan osuutta hoitokokonaisuudesta. Jos hoitovastuu on pääsääntöisesti muulla kuin omaishoitajalla, voidaan omaishoidon tuen palkkioluokkaa alentaa tai omaishoidontuki olla kokonaan myöntämättä.

Hoitoryhmä 1 on alin sitovuusluokka, sitovuudeltaan ja vaativuudeltaan kevyin. Omaishoidon sitovuus on säännöllistä joka päivä.

Hoitaja voi käydä työssä ja hänen ei tarvitse asua hoidettavan kanssa samassa taloudessa.

Hoitoryhmä 2 on keskimäinen sitovuusluokka, sitovuudeltaan ja vaativuudeltaan raskaampi. Omaishoidon sitovuus on säännöllistä vuorokauden eri aikoina.

Hoitoryhmä 2 palkkiota voidaan maksaa omaishoitajalle, jos omaishoitaja on hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana tehtävän omaishoidon vuoksi lyhytaikaisesti estynyt tekemästä omaa työtään tai päätoimista opiskelua esimerkiksi peruskoulutusta,

ammattiin valmistavaa koulutusta tai päätoimista jatko-opiskelua. Siirtymävaihe voi olla esimerkiksi saattohoitotilanne tai asiakkaan toipuminen vakavasta onnettomuudesta.

Siirtymävaiheen aikaisesta hoitopalkkiosta tehdään määräaikainen päätös.

Siirtymävaiheen jälkeen arvioidaan omaishoidettavan hoitoryhmä uudelleen.

Hoitoryhmä 3 on ylin sitovuusluokka, sitovuudeltaan ja vaativuudeltaan raskain. Omaishoidon sitovuus on säännöllistä vuorokauden eri aikoina. Omaishoitaja huolehtii hoidettavasta lähes kaiken aikaa vuorokauden ympäri. Omaishoidettava ei voi asua yksin. Hoitoryhmässä päätökset tehdään moniammatillisessa työryhmässä ja palkkion myöntäminen edellyttää moniammatillisen työryhmän käsittelyä.

Hyvinvointialue voi myöntää omaishoidon tukea, jos:

1. asiakas alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotioloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa
2. hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen asiakas on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla
3. hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia
4. omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää
5. hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva
6. tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista.

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
Omaishoito, ryhmä 1	Hoitoryhmään kuuluvat asiakkaat, jotka tarvitsevat päivittäin useita kertoja tai jatkuvasti hoivaa ja huolenpitoa henkilökohtaisissa toiminnoissaan. Omaishoitaja on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai toistuvasti päivittäin. Ilman omaishoitoa hoidettava tarvitsisi säännöllisesti kotihoidon käyntejä päivittäin tai runsaasti henkilökohtaista apua. Lapsille omaishoito 1 korvaa myönnettävää avustaja kotiin ja hoitaja kotiin -palvelua. Valvonnassa ja ohjauksessa voidaan osittain käyttää apuna teknisiä apuvälineitä (esim. etäseuranta- tai hälytinlaitteet, kuva-ääni-yhteys) Omaishoidon yleisten myöntämisen perusteiden tulee täytyä. Lisäksi päätöksen teon tukena ovat: • RAI ja tarvittaessa MMSE-arviointi: • ADL-H vähintään 2 ja IHIER-C vähintään 3 (arjen perustoiminnot) tai CPS vähintään 2 ja MMSE $\leq$ 24/30 (päättöksentekokyky) tai DRS $>$ 6 ja GDS $>$ 15/30 (masennus) hyvästä hoitotasapainosta huolimatta • Alle 16-vuotiaan hoitoryhmä 1: hoitoisuus vähintään 20–45 (keskivaikea haitta)
Omaishoito, ryhmä 2	Hoitoryhmään kuuluvat asiakkaat tarvitsevat sairauden tai vamman vuoksi runsaasti hoitoa ja huolenpitoa henkilökohtaisissa toiminnoissa jatkuvasti kaikkina vuorokauden aikoina. Hoidettava ei voi asua yksin. Ilman omaishoitoa hoidettava tarvitsisi ympärivuorokautisen palveluasumisen kodin ulkopuolella eikä hän tulisi toimeen pelkästään kotihoidon apujen turvin. Omaishoitaja on sidottu hoitoon yhtäjaksoisesti myös öisin. Omaishoitaja ei voi pääsääntöisesti olla säännöllisesti työssä. Hoidettava voi olla päivätoiminnassa 2–3 päivää viikossa. Omaishoidon yleisten myöntämisen perusteiden tulee täytyä. Lisäksi päätöksen teon tukena ovat:

	Palvelutuotteen myöntämisen perusteet
	• RAI ja MMSE-arviointi: • ADL-H vähintään 3 ja IHIER-C vähintään 5 (arjen perustoiminnot) tai CPS vähintään 3 ja IHIER-C vähintään 5 tai MMSE $\leq 17/30$ hyvästä hoitotasapainosta huolimatta (päätöksentekokyky) tai MAPLE 4 tai 5 (palveluntarve) tai vaikeat hoitoon reagoimattomat psyykkiset, sosiaaliset tai turvallisuuteen liittyvät ongelmat kuten jatkuva harhaisuus, täysi aloitekyvyttömyys, oman hoidon laiminlyönti • Alle 16-vuotiaan hoitoisuuspisteet 31–45 (vaikea haitta)
Omaishoito, ryhmä 3	Hoitoryhmään kuuluvat asiakkaat tarvitsevat runsaasti vaativaa, laitoshoidoa vastaavaa ympärivuorokautista hoitoa ja huolenpitoa. Hoitotyö edellyttää ympärivuorokautista työpanosta eikä hoidettava voi asua yksin. Hoitotyö on fyysisesti ja/tai psyykkisesti erityisen raskasta. Hoitoryhmässä päätökset tehdään moniammatillisessa työryhmässä ja palvelun myöntäminen edellyttää moniammatillisen työryhmän käsittelyä Ilman omaishoitoa hoidettava tarvitsisi runsasta ympärivuorokautista hoitoa kodin ulkopuolella, esim. palveluasumista tai osastohoidoa. Omaishoidon yleisten myöntämisen perusteiden tulee täyttyä. Lisäksi päätöksen teon tukena ovat: • RAI ja MMSE-arviointi: • CPS vähintään 4 ja/tai ADL-H vähintään 4 • MMSE 0–12 (vaikea muistisairaus) • omainen ottaa pitkäaikaishoidossa olevan hoidettavan kotihoitoon ja omainen jää hoidon toteuttamisen vuoksi pois ansiotyöstä • alle 16-vuotiaan hoitoisuuspisteet 31–45 (vaikea haitta)